САВЕЗ ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СРБИЈЕ

СТАНДАРД КВАЛИТЕТА

ДОБРА ПЧЕЛАРСКА ПРАКСА

ВОДИЧ

This document has been produced with the financial assistance of the European Union and the Austrian Development Agency. The contents of this document are the sole responsibility of The Serbian Federation of Beekeeping Organizations and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union or the Austrian Development Agency.

СПОС

with funding from
Austrian Development Cooperation

ДОДАТАК ЧАСОПИСА ПЧЕЛАР ЗА АВГУСТ 2014. ГОДИНЕ

СТАНДАРД КВАЛИТЕТА „ДОБРА ПЧЕЛАРСКА ПРАКСА“

Издавач:
Савез пчеларских организација Србије
11070 Нови Београд, Ул. Др Агостина Нета бр. 30 А
011/6128–071, 060/444–01–21, 060/444–01–24, www.spos.info, spos.rs@gmail.com

Главни уредник додатка:
Др мед. Родољуб Живадиновић, председник СПОС-а

Уредници:
Милутин Петровић, заменик председника СПОС-а
Милорад Новковић, члан Извршног одбора СПОС-а
Мирослав Василијевић, члан Извршног одбора СПОС-а
Миладин Милосављевић, члан Извршног одбора СПОС-а
Дамљан Драмлић, члан Извршног одбора СПОС-а
Милорад Евтић, члан Извршног одбора СПОС-а
Славко Луковић, члан Извршног одбора СПОС-а
Душан Костић, члан Извршног одбора СПОС-а
Дејан Милошевић, члан Извршног одбора СПОС-а
Татјана Мрдак, члан Извршног одбора СПОС-а
Горан Чакардић, члан Извршног одбора СПОС-а
Миленко Гићанов, члан Извршног одбора СПОС-а
Слободан Цвитковац, члан Извршног одбора СПОС-а
Марко Мандић, члан Извршног одбора СПОС-а

УВОДНА РЕЧ

Поштовани пчелари,

Иако стара, идеја о јединственој тегли СПОС-а за мед први пут је озбиљно разрађена у оквиру делегације СПОС-а на Конгресу Апимондије у Ирској 2005. године. До дизајнирања тегле и њене заштите у Заводу за интелектуалну својину на територији Републике Србије, али и неких земаља ЕУ, дошло је 2010. године. Међутим, новца за реализацију није било све до 2013. године, када је СПОС успео да добије пројекат Европске Уније и Аустријске развојне агенције под називом „Река меда“, који је поред саме израде тегле, подразумевао и пратећи стандард квалитета „Добра пчеларска пракса“. Тако СПОС први на свету уводи Добру пчеларску праксу (ДПП) у виду стандарда квалитета, а само мед из те производње може се у малопродаји продавати у јединственој тегли СПОС-а.

Већ од маја 2014. године сваки пчелар може да потпише уговор са СПОС-ом о приступању стандарду Добре пчеларске праксе. Значи, приступање ДПП-у је избор, није обавеза, али тај избор имају само чланови СПОС-а. Убрзо након потписивања, посетиће вас пчеларски контролор (то је по правилу председник вашег друштва, а у пет удружења директно укључених у пројекат „Река меда“, то су посебно обучени контролори). СПОС ће у наредном периоду организовати велики број трибина на којима ће у директном разговору са пчеларима појашњавати евентуалне недоумице, мада је књига веома јасно написана, и верујемо да већих недоумица неће ни бити. Пчеларски контролор има једноставан задатак, треба да утврди да ли сте испоштовали сва правила ДПП. Једна група правила је обавезна, у другој групи морате испоштовати већи део правила, а у трећој групи су необавезна, тј. препоручена. Видећете и сами да су све то углавном правила која већ примењујете, сада само о томе треба водити евиденцију, и то је једина обавеза пчелара како би дошао до тегле СПОС-а и у њу спаковао свој мед и понудио га тржишту. Уговор са СПОС-ом се треба потписати већ сада, и он ће важити до краја 2015. године, а затим се обнавља сваких годину дана.

За све пчеларе је важно да што пре, већ сада, потпишу уговор и приступе стандарду, а наравно да из њега могу изаћи кад год пожеле, ако им се не буде допао. Међутим, сигурни смо да ће им се допасти, јер ће уласком у стандард квалитета стећи бројне тржишне предности у пласману свог меда.

Добра пчеларска пракса је скуп мера и поступака које примењује пчелар, не би ли осигурао

Етикета за теглу СПОС-а

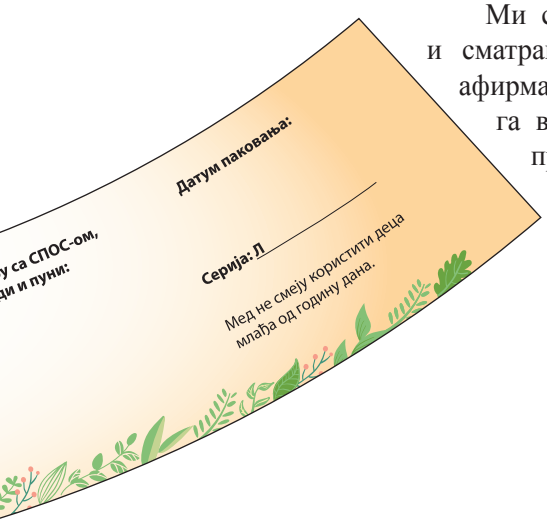
здравствену исправност и пуну безбедност производа за тржиште, паралелно са осигурањем адекватних услова за хуману негу пчела уз примену апитехничких метода које спречавају развој и ширење болести пчела у највећој мери, јер су здраве и виталне пчеле основ успешне пчеларске производње. Тиме пчелар стиче предност на тржишту, јер пласира производ који се сада налази под контролом током целе производње. Већина пчелара ради савесно, те већина неће мењати апсолутно ништа у свом досадашњем раду, док ће мањина морати да се прилагоди. Једина обавеза пчелара јесте вођење одговарајућих евиденција, чија је сврха доказивање да је нешто заиста и спроведено на пчелињаку, од онога што се захтева или препоручује. Ми знамо да ће вођење евиденција тешко пасти неким пчеларима, али та обавеза захтева само папир и оловку, никакве новчане издатке. Након јавне расправе о ДПП, евиденција је сведена на апсолутни обавезни минимум, тако да по том питању заиста не треба имати бојазни. Довољно је ископирати обрасце за вођење евиденције и у њих периодично уписивати тражене податке.

Бандерола за теглу СПОС-а

Мед добијен у оквиру стандарда квалитета ДПП биће пласиран на тржиште у јединственој тегли и са јединственом препознатљивом етикетом и бандеролом, истоветном за све чланове СПОС-а, само што ће се на свакој уписивати име произвођача, а најпогоднији начин за то је свакако печат који сваки пчелар треба себи да изради. Робно име меда биће НАШ МЕД, чиме се указује на то да је то мед вредних пчелара и домаћина чланова СПОС-а, мед наших пчеларских породица, сакупљен са љубављу и уз домаћински рад на пчелињаку. СПОС ће максимално медијски промовисати нови стандард квалитета и обезбедити му успех на тржишту какав и заслужује. Потрошачи који купују мед, моћи ће у сваком тренутку да се увере увидом у јавни регистар, да ли је пчелар који им је продао мед, заиста члан СПОС-а и да ли је активно приступио стандарду квалитета ДПП.

Такође, у предстојећем периоду моћи ће да се очекује и боља цена за мед из нашег стандарда квалитета на светском тржишту. Промовисаћемо наш стандард, и понудити га и другима. Наш стандард квалитета у свему је усклађен, тј. садржи све потребне паралеле са Добром пољопривредном праксом у оквиру Global GAP-а, који је прихваћен у највећем делу света, али не покрива пчеларство. Зато је наш стандард квалитета Добре пчеларске праксе први у свету, и самим тим ће много значити у маркетиншком смислу. Такође, подсећам пчеларе да ће сви они који учествују у примени неког стандарда квалитета у пољопривредној производњи, имати апсолутну предност у добијању средстава из фондова ЕУ током приступног периода који је пред нама. СПОС се већ увелико припрема за конкурисање за наредне пројекте који следе, пројекат «Река меда» је само први, али кључни и незаобилазни корак у целој причи, и због тога се захваљујемо Европској Унији и Аустријској развојној агенцији на подршци и суфинансирању пројекта, јер је његов значај много шири од саме СПОС-ове тегле, пошто нам отвара бројне нове могућности за финансирање и развој пчеларства. Захвалност упућујемо и фирми Биоагрицерт која је израдила примарну верзију ДПП, као и свим посленицима који су учествовали у реализацији пројекта «Река меда».

Ми смо свесни високог нивоа знања наших пчелара, које је натпросечно, и сматрамо да то примењено знање мора да доживи своју пуну тржишну афирмацију, тј. да се докаже на тржишту кроз стандард квалитета меда, када га већ имамо. Не пропустите ову шансу, будите међу првима који ће се прикључити и себи отворити нове перспективе квалитетног, али и профитабилнијег пласмана меда!

BEE G.A.P.

За Извршни одбор СПОС-а,
Председник СПОС-а,
Др мед. Родољуб Живадиновић

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
- Управа за ветерину -
Број: Службено/2014-05
Датум: 03.06.2014. године

САВЕЗ ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СРБИЈЕ
Председнику, Родољубу Живадиновићу

П Р Е Д М Е Т : Добра пчеларска пракса

Поштовани,

Управи за ветерину сте путем електронске поште 17.03.2014. године доставили нацрт "Добре пчеларске праксе" ради увида у радни текст, давања коментара и евентуалне потребе усаглашавања текста нацрта са законским оквиром.

Управа за ветерину је достављени предлог детаљно размотрила а коментаре Вам је усмено саопштила на састанку одржаном 07.04.2014. године. Сви достављени коментари су током састанка продискутовани и једногласно су усвојена предложена решења и/или измене или допуне текста.

Управа за ветерину поздравља и подржава одлуку СПОС-а да усвајањем "Добре пчеларске праксе" промовише успостављање следљивости пчеларској производњи као и примену принципа добре произвођачке и добре хигијенске праксе код пчелара, и да на тај начин учврсти поверење између произвођача меда и крајњих потрошача, како у земљи тако и у иностранству.

Водич "Добре пчеларске праксе" као системски документ одражава озбиљност приступа СПОС-а пчеларству у Републици Србији. Консултантска кућа са којом сте сарађивали је детаљно и свеобухватно обрадила све поступке, како на пчелињацима тако и просторијама за обраду меда у домаћинствима. Међутим, највећи изазов СПОС-а ће представљати практична примена одредби Водича и спровођење надзора над поштовањем његових одредби код свих пчелара.

Стојимо Вам на располагању за будућу сарадњу и желимо Вам пуно успеха!

Директор
Др Дејан Бугарски

ОПШТИ ПРОПИСИ ЗА ПРИСТУП И ПРИМЕНУ СТАНДАРДА КВАЛИТЕТА “ДОБРА ПЧЕЛАРСКА ПРАКСА”

ДОБРА ПЧЕЛАРСКА ПРАКСА СПОС-а (ДПП) – ОПШТИ ПРОПИСИ

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Добра пчеларска пракса (у даљем тексту: **ДПП**) је приватни стандард дефинисан и развијен од стране Савеза пчеларских организација Србије (у даљем тексту: **СПОС**), за интерне потребе СПОС-а, односно чланова СПОС-а.

Стандард ДПП представља скуп добрих пчеларских пракси и поступака у пчеларској производњи, који обухвата све фазе производње меда и других пчелињих производа - полена, матичног млеча, прополиса, пчелињег воска и пчелињег отрова (у даљем тексту: други пчелињи производи), од пчелињака па све до финалног производа. Анализом дијаграма тока, односно анализом ризика свих фаза у производњи меда и других пчелињих производа (ризика пореклом од радног окружења, коришћених инпута, опреме и материјала, самих производних активности, радника и сл.) идентификоване су и дефинисане контролне тачке, које чине основу стандарда.

Стандард ДПП је заснован на следећим принципима у процесу производње:

- анализа и управљање ризицима у производњи кроз успостављање превентивних и корективних мера,
- следљивост производа и управљање документацијом, и
- одговорност пчелара за безбедност производа и његов квалитет кроз сталну унутрашњу контролу (самоконтролу) и повремену спољашњу (надзорну) контролу.

ДПП није законска обавеза, нити обавеза за све чланове СПОС-а, већ је добровољни стандард, а његов циљ је дефинисање јединствених правила добре пчеларске праксе, доступних читавом ланцу снабдевања пчелињим производима (од произвођача, преко тржишта па све до крајњег потрошача), чијом применом се осигурава:

- добијање исправног и здравствено безбедног меда и других пчелињих производа у хигијенски одговарајућим условима,
- одрживо располагање природним ресурсима уз очување животне средине и биодиверзитета, и
- безбедност на раду за пчеларе, друге раднике и заинтересована трећа лица (нпр: посетиоце).

2. РЕГИСТРАЦИЈА У СИСТЕМ ДПП-а, ПРАВА И ОБАВЕЗЕ КОРИСНИКА

Регистар пчелара укључен их у систем ДПП-а (Регистар пчелара) је јаван, води се централно на нивоу СПОС-а, и обухвата:

- име и презиме пчелара,
- адресу пчелара,
- датум регистрације/обнове регистрације у систем ДПП-а,
- број пчелињих друштава регистрованих у систем ДПП-а (пошто пчелар не мора све своје пчелиње заједнице да укључи у систем ДПП-а),
- врсту меда и других пчелињих производа који су произведени у складу са ДПП-ом у претходној години,
- врсту меда и других пчелињих производа који се производе у складу са ДПП-ом у текућој години,
- тип кошница,
- тренутни статус пчелара унутар система (регистрован, регистрација није обновљена, одобрен, суспендован, раскинут уговор).

Право регистрације/обнове регистрације у систем ДПП-а имају пчелари који испуњавају следеће услове:

- да су чланови СПОС-а (тј. да преко свог друштва/удружења пчелара плаћају чланарину СПОС-у),
- да су упознати и да прихватају одредбе Општих прописа и пратећих докумената стандарда ДПП,
- да са СПОС-ом, као власником стандарда, имају закључен валидан Уговор о лиценци **(Прилог ОП 1)**, којим су дефинисана права и обавезе у вези са укључивањем у систем производње по правилима ДПП-а, а нарочито право на употребу специјално дизајниране тегле СПОС-а намењене искључиво за мед и друге пчелиње производе добијене у складу са ДПП-ом.

Процес регистрације и укључивања пчелара у систем производње и контроле по правилима ДПП-а започиње попуњавањем и подношењем Пријавног обрасца **(Прилог ОП 2)** најкасније до 15. априла текуће године, при чему пчелар добија статус „регистрован“ у Регистру пчелара. Исти овај образац (Прилог ОП 2) се попуњава и подноси приликом обнове регистрације сваке године најкасније до 15. априла текуће године. У случају да после истека овог рока пчелар није поднео попуњен Пријавни образац, његов статус се у Регистру пчелара мења у „регистрација није обновљена“.

Својим потписом Пријавног обрасца (Прилог ОП 2) пчелар потврђује да су подаци наведени у њему тачни и дати добровољно са циљем регистрације/обнове регистрације сопствене пчеларске производње у складу са захтевима стандарда Добра пчеларска пракса. Такође, пчелар на овај начин даје пуноважан пристанак Савезу пчеларских организација Србије (СПОС), власнику стандарда ДПП, за обраду личних података, који подразумева њихово објављивање у Регистру пчелара укључених у систем ДПП-а, њихову статистичку обраду и збирно објављивање тј. обједињене са подацима свих осталих пчелара укључених у систем ДПП-а, и друге потребе које су у складу са овим документом и Уговором о лиценци.

Приликом регистрације или обнове регистрације, пчелар у Пријавном обрасцу наводи број СПОС-ових тегли, етикета и бандерола, које наручује за ту годину, уписујући онај број за који процењује да ће му требати у тој години за мед и друге пчелиње производе које ће произвести (сви трошкови преузимања тегли падају на терет наручиоца, у организованом процесу). До 15. априла, пчелар је дужан и да на рачун СПОС-а уплати укупну суму за наручене тегле, етикете и бандероле, по ценовнику који ће СПОС објављивати сваке године најкасније у априлском броју часописа Пчелар, као и на свом званичном сајту www.spos.info. Ако то не учини, наруџбина пчелара се сматра ништавном, и у тој години СПОС му не може гарантовати испоруку тегли, јер израда тегли захтева одређени тираж. У случају да у тој години пчелар не утроши све наручене тегле (лоши пашни услови, непланирана продаја меда искључиво у ринфузу и слично), наредне године наручиће пропорционално мањи број тегли, сходно својој евиденцији о врцању меда.

НАПОМЕНА: Уговор о лиценци се закључује за дату календарску годину (тј. на период до 31. децембра

текуће године) и његово трајање се аутоматски продужава из године у годину подношењем Пријавног обрасца (Прилог ОП 2), односно обновом регистрације сваке године најкасније до 15. априла. Уколико пчелар направи прекид од једне или више календарских година у систему ДПП-а, чиме у Регистру пчелара добија статус „регистрација није обновљена“, и након тога поново поднесе пријаву за регистрацију у систем ДПП-а, обавезно је поновно закључивање (потписивање) Уговора о лиценци.

ИЗУЗЕТАК: из објективних разлога у вези са специфичностима приликом успостављања система контроле у складу са стандардом ДПП, пријавни обрасци се могу подносити током целе 2014. године а Уговор о лиценци закључен између СПОС-а и пчелара током 2014. године закључује се на период до 31. децембра 2015. године, при чему пчелар стиче право на самостално пуњење тегли медом добијеним у 2015. години.

Заинтересовани пакери меда, који желе да мед пчелара који су укључени у СПОС-ов систем ДПП-а откупљују и пакују у СПОС-ову јединствену теглу, и тако пласирају на тржиште, то могу чинити тек након потписивања посебног уговора са СПОС-ом. Своју заинтересованост дужни су да доставе СПОС-у у писаном облику најкасније до 15. марта за текућу годину. Након потписивања уговора, пакер до 15. априла мора да се изјасни у писаном облику о броју наручених тегли, етикета и бандерола, и да обави уплату за њих на рачун СПОС-а.

3. КОНТРОЛА УСАГЛАШЕНОСТИ СА ПРАВИЛИМА ДПП-а

Технички захтеви у вези са производњом меда и других пчелињих производа су дефинисани у форми питања, односно у форми тзв. контролних тачака. Поред самих питања, односно контролних тачака, ови захтеви садрже и кратко образложење и појашњење о томе шта се од пчелара конкретно захтева (тзв. образложење и критеријум усаглашености). Контролне тачке са образложењима и критеријумима усаглашености представљају технички и основни део стандарда ДПП.

Контрола усаглашености пчеларске производње са захтевима стандарда врши се на основу Контролних тачака са образложењима и критеријумима усаглашености, и то попуњавањем тзв. чек листе, односно Листе провере ДПП-а **(Прилог ОП 3)**, тј. давањем одговора на постављена питања (контролне тачке).

Могући одговори су:

- **ДА** – уколико је захтев из контролне тачке испуњен у потпуности,
- **НЕ** – уколико захтев из контролне тачке није испуњен у потпуности или уопште није испуњен, и
- **НП** (није применљиво) – уколико се захтев из контролне тачке не може применити у случају производње која је предмет контроле (нпр: уколико контролна тачка тражи од пчелара документацију у вези са производњом пчелињег отрова, а пчелар се не бави производњом пчелињег отрова, одговор на ову контролну тачку биће НП).

Контрола усаглашености пчеларске производње са захтевима стандарда може бити:

1. **Унутрашња, тзв. самоконтрола**, коју врши сам пчелар (или лице које је за те потребе пчелар интерно ангажовао), и то попуњавањем Листе провере (Прилог ОП 3) најмање једном годишње. Попуњену Листу провере пчелар обавезно доставља СПОС-у, власнику стандарда (у писаном или електронском облику, тј. мејлом), најкасније до 30. септембра текуће године, и
2. **Спољашња контрола**, коју врши Пчеларски контролор именован од стране СПОС-а, попуњавањем Листе провере (Прилог ОП 3).

   Спољашња контрола се врши код сваког регистрованог пчелара након његове пријаве, односно укључивања у систем производње по правилима ДПП-а (**тзв. почетна контрола**), као и касније, по потреби и у складу са дефинисаном учесталошћу (**тзв. надзорна контрола**).

   У сваком случају, без обзира на број пчелара, потребно је да Пчеларски контролори у току једне календарске године обаве **спољашњу надзорну контролу код најмање 1/5, односно 20% пчелара** који су за ту календарску годину обновили регистрацију у систему производње по правилима ДПП-а.

О затеченом стању, потребно је да пчелар (након унутрашње контроле), односно Пчеларски контролор (након спољашње контроле), попуни извештај о контроли, који је саставни део Листе провере (Прилог ОП 3). Уколико је потребно (у случају затечених неусаглашености), том приликом се попуњава и Извештај о неусаглашености и предузетим корективним мерама **(Прилог ОП 4).**

Пчеларске контролоре именује Извршни одбор СПОС-а.

4. НЕУСАГЛАШЕНОСТИ, КОРЕКТИВНЕ МЕРЕ И САНКЦИОНИСАЊЕ

У зависности од нивоа значаја, стандард ДПП дефинише 3 групе контролних тачака и то:

- **примарне контролне тачке,** односно контролне тачке примарног значаја,
- **секундарне контролне тачке,** односно контролне тачке секундарног значаја, и
- **терцијарне контролне тачке,** односно контролне тачке терцијарног значаја, **тзв. тачке препоруке.**

Да би био усклађен са захтевима стандарда ДПП, и добио/одржавао статус „одобрен“ у Регистру пчелара, пчелар мора да испуни:

- **100% примарних контролних тачака применљивих у пчеларској производњи којом се бави (мед, полен, прополис...), и**
- **најмање 60% секундарних контролних тачака применљивих у пчеларској производњи којом се бави (мед, полен, прополис...).**

Испуњавање применљивих контролних тачака терцијарног значаја није предуслов за усклађеност са ДПП. Ове тачке (тзв. тачке препоруке) се препоручују пчеларима у циљу додатног побољшања квалитета производње.

Уколико пчелар (током унутрашње контроле), односно Пчеларски контролор (током спољашње контроле) утврди одступање од прописане минималне испуњености применљивих контролних тачака (100% примарних, односно најмање 60% секундарних контролних тачака), дефинише се **неусаглашеност** (једна или више), и у складу са тиме се за сваку неусаглашеност попуњава Извештај о неусаглашености и предузетим корективним мерама (Прилог ОП 4). За сваку неиспуњену примарну контролну тачку се дефинише по једна неусаглашеност (тзв. примарна неусаглашеност), док се у случају неиспуњености најмање 60% секундарних контролних тачака дефинише једна збирна неусаглашеност (тзв. секундарна неусаглашеност).

Одговорност за спровођење корективних мера је на пчелару код којег су оне затечене, а рок за њихово спровођење је **максимално 15 календарских** дана од датума контроле. У том року пчелар је дужан да спроведе корективне мере, а доказе о тим мерама (документа, фотографије и сл.) пчелар треба да у року од најкасније 5 дана од дана истека рока за спровођење корективних мера достави Пчеларском контролору.

У изузетним ситуацијама (након спољашње контроле и на писани, образложени захтев Пчеларског контролора – у Извештају о неусаглашености и корективним мерама), када корективне мере није могуће оценити на основу достављања доказа, корективне мере се проверавају (оцењују) на лицу места, додатном контролном посетом пчелару.

У случају да након истека рока за спровођење корективних мера пчелар не спроведе корективне мере или не достави доказе о њиховом спровођењу, издаје му се суспензија **(Прилог ОП 5)**. Суспензију пчелару издаје СПОС, на основу чега се врши измена његовог статуса у Регистру пчелара, у статус „суспендован“.

Суспензија се издаје на период од 30 календарских дана, и ако у овом року пчелар не спроведе, односно не достави доказе о спроведеним корективним мерама, Комисија за оцену усаглашености са ДПП-ом може, након ревизије комплетне документације пчелара, донети одлуку о финалној мери санкционисања пчелара, **тј. о раскиду Уговора о лиценци и искључивању пчелара из система ДПП-а (уз ажурирање у статус „раскинут уговор“ у Регистру пчелара), без права на поновну пријаву у периоду од 3 године** од дана доношења ове одлуке.

Такође, СПОС има право да горе поменуте мере санкционисања (суспензија и раскид уговора о лиценци са пчеларом, односно његово искључивање из система производње и контроле у складу са стандардом ДПП) примењује и у случају кршења одредби Општих прописа, односно Уговора о лиценци (тзв. Опште и уговорне неусаглашености), као нпр. у случају недостављања документације о самоконтроли (листе провере и пратећих извештаја) у року предвиђеном за то, забране приступа пчелињацима, објектима или документацији Пчеларским контролорима са циљем спровођења спољашње контроле и сл. Ако пчелар упорно одбија или не

омогући надзорну контролу пчеларске производње од стране пчеларског контролора у усменом договору са контролором, контролор је дужан да му у писаном облику достави информацију о датуму и сату посете. Ако пчелар тог дана не буде на пчелињаку у прописано време, издаје му се суспензија, а статус у регистру пчелара прелази у „суспендован".

У случају да дође до раскида Уговора о лиценци, Пчелар је дужан да све неискоришћене, специјално дизајниране тегле СПОС-а, намењене за паковање искључиво пчелињих производа добијених у складу са захтевима стандарда ДПП, врати СПОС-у о свом трошку, уз накнаду за враћене тегле у складу са ценовником који ће СПОС објављивати сваке године најкасније у априлском броју часописа Пчелар, као и на свом званичном сајту *www.spos.info*.

5. ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ О УСАГЛАШЕНОСТИ СА ПРАВИЛИМА ДПП-а

У случају да приликом контроле није било утврђених неусаглашености, Пчеларски контролор је дужан да комплетну документацију о контроли достави СПОС-у у року од **30 календарских дана** од датума контроле.

У случају да је приликом контроле било утврђених неусаглашености, Пчеларски контролор комплетну документацију доставља СПОС-у у року од:

- **7 календарских дана** од датума достављања доказа о спроведеним корективним мерама и њихове контроле од стране Пчеларског контролора (у случају када пчелар у предвиђеном року спроведе корективне мере),
- **7 календарских дана** од истека рока за спровођење корективних мера (у случају када пчелар није спровео корективне мере).

Одлуку о усаглашености пчелара са захтевима стандарда доноси **Комисија за оцену усаглашености са ДПП-ом**, именована од стране ИО СПОС-а, на основу документације достављене од стране пчелара (у случају самоконтроле) или Пчеларског контролора (у случају спољашње контроле). Документацију чине: Листа провере са Извештајем о контроли, а уколико је потребно и Извештај о неусаглашеностима и предузетим корективним мерама и друга релевантна документација.

6. ПРИГОВОРИ И ЖАЛБЕ

У систему ДПП-а постоји могућност давања приговора и подношења жалби СПОС-у, власнику стандарда.

Приговор може дати пчелар који је предмет спољашње контроле, у вези са начином контроле или налазима контроле Пчеларског контролора. Приговор од стране пчелара треба да буде дат у писаној форми и то у оквиру Извештаја о контроли, који је саставни део Листе провере (Прилог ОП 3) или Извештаја о неусаглашеностима и предузетим корективним мерама (Прилог ОП 4), на месту предвиђеном за то, или у слободној форми.

Пчеларски контролор је дужан да без одлагања обавести СПОС о добијеном приговору, о образложењу и аргументима у вези са њим, као и да му проследи сву релевантну документацију. СПОС је дужан да у року од **15 календарских дана** испита приговор, а о резултатима и евентуално предузетим мерама у писаној форми обавести пчелара који је дао приговор.

Жалбу може поднети пчелар укључен у систем ДПП-а, у вези са одлукама Комисије за оцену усаглашености са ДПП-ом (нпр: одлука о неусаглашености, одлука о суспензији, одлука о раскиду Уговора о лиценци и др.). Жалба треба да буде поднета у писаној форми **у року од 7 календарских дана** од дана пријема одлуке и треба да садржи предмет жалбе као и аргументовано образложење (аргументе, пратећу документацију и сл.). СПОС је дужан да **у року од 30 дана** испита жалбу, а да о резултатима испитивања њене основаности и евентуално предузетим мерама у писаној форми обавести пчелара који је поднео жалбу.

Приговори/жалбе упућени од стране трећих лица (потрошач, трговац, други пчелари...), који се односе на појединачне пчеларе, односно њихову пчеларску производњу или пчелиње производе добијене у складу са стандардом ДПП подносе се директно пчелару (који мора да их евидентира и решава на транспарентан начин, у складу са захтевима стандарда), а истовремено и СПОС-у. Жалбе/приговоре добијене на овај начин, као и резултате

њиховог решавања, СПОС узима у разматрање при одабиру пчелара који ће бити предмет надзорне контроле, односно приликом планирања својих надзорних контролних активности.

Ако се непобитно утврди да је пчелар извршио било какву злоупотребу (фалсификовање меда, несавесни рад, намерно кршење одредби општих прописа ДПП-а или Уговора о лиценци, достављање нетачних података у оквиру Листе провере или Извештаја о контроли...), и да је стандард ДПП компромитовао у јавности, поред раскида Уговора о лиценци на период од 3 године, СПОС према пчелару спроводи и следеће мере:

- покретање статутарног поступка за искључење из удружења,
- изрицање новчане казне за нарушавање угледа ДПП-а и СПОС-а, у висини од 100.000 динара, са роком наплате од **30 календарских дана** од дана пријема одлуке о изрицању новчане казне (у супротном се зарачунава законска затезна камата),
- јавно објављивање његовог имена и учињеног дела у средствима јавног информисања.

Исте ове мере СПОС спроводи и према пчелару који, након раскидања Уговора о лиценци одбије да врати све неискоришћене, специјално дизајниране тегле СПОС-а, намењене за паковање искључиво пчелињих производа добијених у складу са захтевима стандарда ДПП.

У овде наведеним случајевима, на изречене и спроведене мере пчелар нема право жалбе.

7. НАДЗОР НАД ПРИМЕНОМ СТАНДАРДА ДПП И ЊЕГОВА РЕВИЗИЈА

СПОС врши константан надзор над применом стандарда ДПП, укључујући надзор над радом Пчеларских контролора, Комисије за оцену усаглашености са ДПП-ом, над поштовањем права и обавеза пчелара – корисника стандарда, над усклађеношћу стандарда са новим законским прописима, научним достигнућима, захтевима тржишта и сл.

У вези са надзором над применом ДПП-а успоставља се и његова ревизија, која се врши по потреби.

Свака ревизија тј. измена и допуна стандарда ДПП треба да прође јавну расправу, како би се у обзир узели предлози и коментари свих заинтересованих страна.

УГОВОР О ЛИЦЕНЦИ

између уговорних страна, и то:

- **Савеза пчеларских организација Србије, власника стандарда Добре пчеларске праксе, са седиштем на адреси: Др Агостина Нета 30 А, 11070 Нови Београд, у даљем тексту СПОС, којег представља _____,**
  и
- **пчелара корисника стандарда Добре пчеларске праксе и носиоца лиценце _____ _____,**
  са пребивалиштем на адреси: _____ _____у
  даљем тексту Пчелар,
  закључен у Београду, дана _____ године.

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

СПОС је, за своје потребе, односно за потребе својих чланова, дефинисао и развио приватни стандард под називом „Добра пчеларска пракса“ – скуп добрих пчеларских пракси и поступака у производњи меда и других пчелињих производа (у даљем тексту: стандард ДПП).

Стандард ДПП је успостављен са циљевима:

- добијања исправног и здравствено безбедног меда и других пчелињих производа у хигијенски одговарајућим условима,
- одрживог располагања природним ресурсима уз очување животне средине и биодиверзитета, и
- обезбеђивања услова безбедности на раду за пчеларе, друге раднике и заинтересована трећа лица (нпр: посетиоце).

Својим потписом овог Уговора, односно уласком у систем производње и контроле производње по стандарду ДПП, пчелар изјављује да је упознат и да прихвата одредбе Општих прописа и других пратећих докумената стандарда ДПП.

II. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ПЧЕЛАРА

Члан 2.

Пчелар има право да за производњу у складу са стандардом ДПП региструје само део своје пчеларске производње, односно да истовремено врши пчеларску производњу која не подлеже правилима стандарда ДПП (тзв. паралелна производња).

У случају паралелне производње, пчелар је дужан да обезбеди следљивост производа, односно одговарајућу идентификацију и раздвојеност производа добијених у складу са стандардом ДПП од оних који то нису и докле год не доводи потрошача у заблуду по питању производа чија је производња усклађена са одредбама стандарда ДПП.

Такође, Пчелар има право да за поједине пчеларске активности које је пријавио унутар стандарда ДПП (нпр. центрифугирање или паковање меда и сл.), користи услуге трећих лица (тзв. подуговарача) докле год обезбеђује да се те активности одвијају под његовом контролом и у складу са захтевима стандарда ДПП.

Члан 3.

Пчелар има право да мед произведен у складу са стандардом ДПП пакује и ставља у промет у јединственој малопродајној амбалажи СПОС-а, односно у тегли чији је дизајн регистрован у Светској организацији за интелектуалну својину („World Intellectual Property Organization“), у Женеви, под ознаком DM/074 266.

Поред тога, Пчелар има право да на финалном паковању меда и других пчелињих производа добијених у складу са захтевима стандарда ДПП, као и на њиховом промотивном материјалу користи одговарајуће ознаке, одобрене од стране СПОС-а, које упућују на овај стандард (јединствене етикете и сл.), докле год је обезбеђена следљивост производа, односно одговарајућа идентификација и раздвојеност ових производа од производа који нису добијени у складу са стандардом ДПП и докле год се потрошачи по овом питању не доводе у заблуду.

Члан 4.

Пчелар се обавезује да поштује одредбе Општих прописа и других пратећих докумената стандарда ДПП а нарочито:

- да редовно (најмање једном годишње) спроводи унутрашњу контролу усаглашености производње са захтевима стандарда ДПП (тзв. самоконтролу), попуњавањем Листе провере и да у вези са налазима самоконтроле сачињава пратеће извештаје (Извештај о контроли и по потреби, Извештај о неусаглашености и предузетим корективним мерама),
- да попуњену Листу провере са пратећим извештајима доставља СПОС-у најкасније до 30. септембра текуће године, заједно са подацима о количини меда и других пчелињих производа произведених у складу са стандардом ДПП у тој години,
- да на јединствену СПОС-ову етикету, на месту предвиђеном за податке о лицу које пакује мед и које је сходно закону којим се уређује безбедност хране одговорно за његов квалитет, наводи своје контакт податке и датум паковања, у виду печата или налепнице,
- да Пчеларским контролорима и другим лицима овлашћеним од стране СПОС-а, омогући несметани приступ пчелињацима, објектима и свој расположивој и неопходној документацији у циљу обављања спољашње контроле,
- да, у случају потребе, а у циљу обављања спољашње контроле, омогући Пчеларским контролорима и другим лицима овлашћеним од стране СПОС-а приступ релевантним објектима, опреми и документацији подуговарача евентуално ангажованих за обављање појединих производних активности,
- да у случају измена и допуна стандарда ДПП, исте примењује од датума њиховог ступања на снагу, односно у прелазном периоду дефинисаном од стране СПОС-а,
- да пристаје да СПОС његове личне податке и податке о његовом тренутном статусу у Регистру пчелара објави и учини јавно доступним,
- да пристаје да све личне и друге податке које достави СПОС-у, односно који су проистекли из спољашњих контрола Пчеларских контролора, СПОС има право да статистички обрађује и збирно објављује за пчеларе који су укључени у систем ДПП-а,

- да, у случају да дође до раскида Уговора о лиценци, врати СПОС-у све неискоришћене, специјално дизајниране тегле СПОС-а, намењене за паковање искључиво пчеларских производа добијених у складу са захтевима стандарда ДПП, уз накнаду за враћене тегле у складу са ценовником који ће СПОС објављивати сваке године најкасније у априлском броју часописа Пчелар, као и на свом званичном сајту www.spos.info.

Поред тога, Пчелар се обавезује да о свим релевантним изменама података у односу на већ пријављене податке обавести СПОС у најкраћем року, не дужем од 15 календарских дана.

Члан 5.

Ако се непобитно утврди да је Пчелар извршио било какву злоупотребу (нпр: фалсификовање меда, несавесни рад, намерно кршење одредби општих прописа ДПП-а или Уговора о лиценци, достављање нетачних података у оквиру Листе провере, извештаја о контроли...), и да је стандард ДПП компромитовао у јавности, Пчелар се обавезује и пристаје да, без права жалбе, поред раскида Уговора о лиценци на период од 3 године, прихвати и следеће казнене мере издате од стране СПОС-а:

- покретање статутарног поступка за искључење из удружења,
- изрицање новчане казне за нарушавање угледа ДПП-а и СПОС-а, у висини од 100.000 динара, са роком наплате од 30 календарских дана од дана пријема одлуке о изрицању новчане казне (у супротном се зарачунава законска затезна камата),
- јавно објављивање његовог имена и учињеног дела у средствима јавног информисања.

Исте ове мере СПОС спроводи и према пчелару који, након раскидања Уговора о лиценци одбије да врати све неискоришћене, специјално дизајниране тегле СПОС-а, намењене за паковање искључиво пчелињих производа добијених у складу са захтевима стандарда ДПП.

III. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ СПОС-а

Члан 6.

СПОС има право да, преко Пчеларских контролора, у складу са одредбама Општих прописа, обавља спољашњу контролу спровођења стандарда ДПП и са тим у вези, да примењује прописане мере санкционисања (суспензија и раскид уговора о лиценци са Пчеларом, односно његово искључивање из система производње и контроле у складу са стандардом ДПП).

Поред тога, СПОС има право да горе поменуте мере санкционисања примењује и у случају кршења одредби Општих прописа, односно овог Уговора о лиценци (тзв. Опште и уговорне неусаглашености), као нпр. у случају забране приступа пчелињацима, објектима или документацији Пчеларским контролорима са циљем спровођења спољашње контроле, недостављања документације о самоконтроли (Листа провере и пратећи извештаји) у року предвиђеном за то и сл.

Члан 7.

СПОС се обавезује да поштује одредбе Општих прописа и пратећих докумената стандарда ДПП а нарочито:

- да води, и тачним статусом Пчелара благовремено ажурира податке у Регистру пчелара,
- да именује Пчеларске контролоре,
- да организује, и преко Пчеларских контролора спроводи спољашње контроле усаглашености пчеларске производње са захтевима стандарда ДПП,
- да именује чланове Комисије за оцену усклађености са ДПП-ом,

- да благовремено, у прописаном року, анализира све приспеле приговоре / жалбе у вези са стандардом ДПП, а о резултатима и евентуално предузетим мерама обавештава подносиоце приговора / жалби,
- да спроводи надзор над целокупним спровођењем стандарда ДПП и по потреби врши његову ревизију, односно измене и допуне стандарда ДПП.

Такође, СПОС и сво релевантно особље СПОС-а укључено у спровођење стандарда ДПП (Пчеларски контролори, чланови Комисије за оцену усклађености са ДПП-ом и др.) се обавезују да, у складу са законом и другим прописима којима се уређује тајност података, чувају као тајну све податке до којих дођу у обављању својих дужности. Од ове одредбе изузети су подаци за чију обраду и објављивање је СПОС добио писану сагласност Пчелара.

Поред тога, СПОС се обавезује да редовно обавештава Пчелара о свим евентуалним ревизијама тј. изменама и допунама стандарда ДПП.

IV. ОСТАЛЕ ОДРЕДБЕ

Члан 8.

Овај уговор о лиценци се закључује на период до 31. децембра текуће године и његово трајање се аутоматски продужава из године у годину подношењем Пријавног обрасца (Прилога ОП 2), односно обновом регистрације сваке године, најкасније до 15. априла текуће године.

Изузетно, из објективних разлога у вези са специфичностима приликом успостављања система контроле у складу са стандардом ДПП, Уговор о лиценци закључен између СПОС-а и Пчелара током 2014. године, закључује се на на основу Пријавног обрасца поднетог током целе 2014. године, и то на период до 31. децембра 2015. године.

Уколико Пчелар направи прекид од 1 или више календарских година у систему ДПП-а чиме у Регистру пчелара добија статус „регистрација није обновљена“, и након тога поново поднесе пријаву за регистрацију у систем ДПП-а, обавезно је поновно закључивање (потписивање) Уговора о лиценци.

Овај уговор се може раскинути у складу са одредбама Општих прописа стандарда ДПП.

Члан 9.

Спорове који настану у примени овог уговора, уговорне стране ће решавати споразумно, а уколико спор не буде могао да се реши споразумно, за решавање спора је надлежан суд у Београду.

Члан 10.

Овај уговор је сачињен у 3 (три) истоветна примерка, од којих СПОС-у припадају 2 (два) примерка, а Пчелару припада 1 (један) примерак.

ПЧЕЛАР

ЗА САВЕЗ ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СРБИЈЕ

_____ _____

ПРИЛОГ ОП 2: ПРИЈАВА ЗА УКЉУЧИВАЊЕ / ОБНОВУ РЕГИСТРАЦИЈЕ У СИСТЕМУ КОНТРОЛЕ ПРОИЗВОДЊЕ У СКЛАДУ СА СТАНДАРДОМ ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ

А) ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ПОДНОСИОЦУ ПРИЈАВЕ

Име и презиме пчелара	
Адреса пребивалишта	
Контакт особа (необавезан податак)	
Број телефона (фиксног и мобилног)	
„E-mail“ адреса	
Назив удружења пчелара у ком је члан	

А) ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ПОДНОСИОЦУ ПРИЈАВЕ

Тип пчелињака	☐ Стационирани	☐ Селећи
Укупан број пчелињих друштава		
Количина укупно произведеног меда на годишњем нивоу је:	☐ мање од 4.000 килограма ☐ више од 4.000 килограма	
Број пчелињих друштава која се пријављују за производњу у складу са Добром пчеларском праксом		
Тип и број кошница пчелињих друштава која се пријављују за производњу у складу са Добром пчеларском праксом		
Навести врсту меда чија се производња пријављује за систем контроле у складу са Добром пчеларском праксом	☐ Багрем ☐ Багремац ☐ Сунцокрет ☐ Цветни ☐ Мешани ☐ Ливадски ☐ Липа ☐ Шумски ☐ Уљана репица ☐ Остало	
Навести врсту других пчелињих производа чија се производња пријављује у систем контроле у складу са Добром пчеларском праксом	☐ Полен ☐ Прополис ☐ Матични млеч ☐ Восак ☐ Пчелињи отров ☐ Остало (нпр. мешавине пчелињих производа из ДПП - навести): _____ _____	

ПРИЛОГ ОП 2: ПРИЈАВА ЗА УКЉУЧИВАЊЕ / ОБНОВУ РЕГИСТРАЦИЈЕ У СИСТЕМУ КОНТРОЛЕ ПРОИЗВОДЊЕ У СКЛАДУ СА СТАНДАРДОМ ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ

В) ИНФОРМАЦИЈЕ О ЛОКАЦИЈАМА НА КОЈИМА СЕ ОДВИЈА ПРОИЗВОДЊА КОЈА СЕ ПРИЈАВЉУЈЕ У СИСТЕМ КОНТРОЛЕ У СКЛАДУ СА ДОБРОМ ПЧЕЛАРСКОМ ПРАКСОМ

ЛОКАЦИЈЕ СТАЦИОНИРАНИХ ПЧЕЛИЊАКА		
BR.	НАЗИВ КАТАСТАРСКЕ ОПШТИНЕ	БРОЈ ПАРЦЕЛЕ
1		
2		
3		
4		
5		
ЛОКАЦИЈЕ ПРОСТОРИЈА ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА		
BR.	АДРЕСА ЛОКАЦИЈЕ	СОПСТВЕНИ ОБЈЕКАТ (уписати СОП), ИЛИ ОБЈЕКАТ У ЗАКУПУ (уписати ЗАК)
1		
2		
3		
4		
5		

Број јединствених СПОС-ових тегли из претходне године које нису искоришћене (утрошене) и чија се употреба планира у текућој години:	
Број јединствених СПОС-ових тегли за паковање меда и других пчелињих производа добијених по захтевима ДПП-а које наручујем за текућу годину:	

ИЗЈАВА У ВЕЗИ СА ОБРАДОМ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ (ЛИЧНИХ ПОДАТАКА) ДАТИХ У ОВОЈ ПРИЈАВИ:

Ја, доле потписани пчелар, Подносилац пријаве, својим потписом потврђујем да су подаци наведени у овој Пријави тачни и дати добровољно са циљем регистрације/обнове регистрације сопствене пчеларске производње у складу са захтевима стандарда Добра пчеларска пракса. Такође, овим путем дајем пуноважан пристанак Савезу пчеларских организација Србије (СПОС), власнику стандарда ДПП, за обраду личних података, за њихово објављивање у званичном и јавном Регистру пчелара укључених у систем ДПП-а, за њихову статистичку обраду и збирно објављивање тј. обједињене са подацима свих осталих пчелара укључених у систем ДПП-а, и за друге потребе које су у складу са Општим прописима стандарда ДПП и Уговором о лиценци.

ДАТУМ И МЕСТО:

ПОТПИС ПОДНОСИОЦА ПРИЈАВЕ:

ПРИЛОГ ОП 3: ЛИСТА ПРОВЕРЕ И ИЗВЕШТАЈ О КОНТРОЛИ У СКЛАДУ СА СТАНДАРДОМ ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ

ОПШТИ ПОДАЦИ О ПЧЕЛАРУ И ПРОИЗВОДЊИ КОЈА ЈЕ ПРЕДМЕТ КОНТРОЛЕ ПО СТАНДАРДУ ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ:

Име, презиме и адреса пчелара:	
Врста контроле:	☐ Унутрашња ☐ Спољашња
Датум и место контроле:	
Име и презиме контролора:	
Предмет контроле:	☐ Производња меда (навести врсту меда): ☐ Производња других пчелињих производа (навести којих):

ЛИСТА ПРОВЕРЕ:

Ознака контролне тачке	Одговор			Ознака контролне тачке	Одговор			Ознака контролне тачке	Одговор			Ознака контролне тачке	Одговор		
	Да	Не	НП		Да	Не	НП		Да	Не	НП		Да	Не	НП
1.1.1.				1.2.6.				1.4(iv).1.				1.5.3.			
1.1.2.				1.2.7.				1.4(iv).2.				1.5.4.			
1.1.3.				1.3.1.				1.4(iv).3.				1.5.5.			
1.1.4.				1.3.2.				1.4(iv).4.				1.5.6.			
1.1.5.				1.3.3.				1.4(v).1.				1.5.7.			
1.1.6.				1.3.4.				1.4(v).2.				1.5.8.			
1.1.7.				1.3.5.				1.4(v).3.				1.5.9.			
1.1.8.				1.4(i).1.				1.4(v).4.				1.5.10.			
1.1.9.				1.4(i).2.				1.4(vi).1.				1.5.11.			
1.1.10.				1.4(i).3.				1.4(vi).2.				1.6.1.			
1.1.11.				1.4(i).4.				1.4(vi).3.				1.6.2.			
1.1.12.				1.4(ii).1.				1.4(vi).4.				1.6.3.			
1.2.1.				1.4(ii).2.				1.4(vi).5.				1.6.4.			
1.2.2.				1.4(ii).3.				1.4(vii).1.				1.6.5.			
1.2.3.				1.4(ii).4.				1.4(vii).2.				1.6.6.			
1.2.4.				1.4(iii).1.				1.5.1.				1.6.7.			
1.2.5.				1.4(iii).2.				1.5.2.				1.6.8.			

ПРИЛОГ ОП 3: ЛИСТА ПРОВЕРЕ И ИЗВЕШТАЈ О КОНТРОЛИ У СКЛАДУ СА СТАНДАРДОМ ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ

Ознака контролне тачке	Одговор			Ознака контролне тачке	Одговор			Ознака контролне тачке	Одговор			Ознака контролне тачке	Одговор		
	Да	Не	НП		Да	Не	НП		Да	Не	НП		Да	Не	НП
1.6.9.				2.1.9.				2.3.3.				2.5(i).3.			
1.6.10.				2.1.10.				2.3.4.				2.5(i).4.			
1.7.1.				2.1.11.				2.3.5.				2.5(i).5.			
1.7.2.				2.1.12.				2.4.1.				2.5(i).6.			
1.7.3.				2.1.13.				2.4.2.				2.5(ii).1.			
1.7.4.				2.1.14.				2.4.3.				2.5(ii).2.			
1.7.5.				2.1.15.				2.4.4.				2.5(iii).1.			
1.7.6.				2.1.16.				2.4.5.				2.5(iii).2.			
1.7.7.				2.2.1.				2.4.6.				2.5(iv).1.			
2.1.1.				2.2.2.				2.4.7.				2.5(v).1.			
2.1.2.				2.2.3.				2.4.8.				2.5(v).2.			
2.1.3.				2.2.4.				2.4.9.				2.6.1.			
2.1.4.				2.2.5.				2.4.10.				2.6.2.			
2.1.5.				2.2.6.				2.4.11.				2.6.3.			
2.1.6.				2.2.7.				2.4.12.				2.6.4.			
2.1.7.				2.3.1.				2.5(i).1.				2.6.5.			
2.1.8.				2.3.2.				2.5(i).2.							

ИЗВЕШТАЈ О КОНТРОЛИ:

Од укупно 91 примарне контролне тачке, применљиво је ____ тачака, од чега је ____ испуњених (___ %), а ____ неиспуњених;

Од укупно 36 секундарних контролних тачака, применљиво је ____ тачака, од чега је ____ испуњених (___ %), а ____ неиспуњених;

ПРИГОВОРИ ПЧЕЛАРА:

ПРИЛОГ ОП 3: ЛИСТА ПРОВЕРЕ И ИЗВЕШТАЈ О КОНТРОЛИ У СКЛАДУ СА СТАНДАРДОМ ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ

ПОДАЦИ О ПЧЕЛИЊАЦИМА, ПЧЕЛИЊИМ ДРУШТВИМА, ПРОСТОРИЈАМА ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА (ПРОСТОРИЈАМА), ВРСТИ И КОЛИЧИНИ ДОБИЈЕНОГ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА:

Р. бр.	Локација сакупљања (пчелињак)	Врста пчелињег производа	Количина добијеног производа	Локација просторија за вађење меда и других пчелињих производа

ФИНАЛНЕ НАПОМЕНЕ КОНТРОЛОРА (о процесу контроле, налазима контроле, усклађеношћу са захтевима стандарда, уоченим ризицима и др.):

ИЗЈАВА У ВЕЗИ СА ОБРАДОМ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ (ЛИЧНИХ ПОДАТАКА):

Ја, доле потписани пчелар, својим потписом потврђујем да су подаци наведени у овом документу тачни и дајем пуноважан пристанак Савезу пчеларских организација Србије (СПОС), власнику стандарда ДПП, за обраду личних и других података наведених у овом документу, у складу са Општим прописима стандарда ДПП и Уговором о лиценци, за њихово објављивање у званичном и јавном Регистру пчелара укључених у систем ДПП-а, за њихову статистичку обраду и збирно објављивање тј. обједињене са подацима свих осталих пчелара укључених у систем ДПП-а, и за друге потребе које проистичу из овог стандарда.

ПОТПИС ПЧЕЛАРА	ПОТПИС КОНТРОЛОРА

ПРИЛОГ ОП 4: ИЗВЕШТАЈ О НЕУСАГЛАШЕНОСТИ И ПРЕДУЗЕТИМ КОРЕКТИВНИМ МЕРАМА

Име и презиме пчелара:	
Име и презиме контролора:	
Датум утврђивања неусаглашености:	
Врста неусаглашености:	☐ Примарна ☐ Секундарна

ОЗНАКА НЕИСПУЊЕНЕ / НЕИСПУЊЕНИХ КОНТРОЛНИХ ТАЧАКА И КРАТАК ОПИС НЕУСАГЛАШЕНОСТИ:

НАЧИН КОНТРОЛЕ СПРОВЕДЕНИХ КОРЕКТИВНИХ МЕРА:	☐ Преглед достављене документације и других доказа ☐ Додатном контролом

ПОТПИС ПЧЕЛАРА	**ПОТПИС КОНТРОЛОРА**

КОНТРОЛА ТЈ. ОЦЕНА СПРОВЕДЕНИХ КОРЕКТИВНИХ МЕРА **(кратак опис и оцена - задовољавајуће или не, тј. неусаглашеност отклоњена или не):**

ДАТУМ ОЦЕНЕ КОРЕКТИВНИХ МЕРА:

ОЦЕНУ УРАДИО:

ПОТПИС:

ПРИЛОГ ОП 5: ИЗДАВАЊЕ СУСПЕНЗИЈЕ ПЧЕЛАРУ УКЉУЧЕНОМ У СИСТЕМ КОНТРОЛЕ У СКЛАДУ СА ДОБРОМ ПЧЕЛАРСКОМ ПРАКСОМ

Име и презиме пчелара:	

У СКЛАДУ СА ОПШТИМ ПРОПИСИМА СТАНДАРДА ДОБРА ПЧЕЛАРСКА ПРАКСА (ОДРЕДБЕ ПОГЛАВЉА 4 „НЕУСАГЛАШЕНОСТИ, КОРЕКТИВНЕ МЕРЕ И САНКЦИОНИСАЊЕ“), НА ОВАЈ НАЧИН ВАС ОБАВЕШТАВАМО О ИЗДАВАЊУ

С У С П Е Н З И Ј Е

ЧИМЕ СЕ НА ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД ОД 30 КАЛЕНДАРСКИХ ДАНА СУСПЕНДУЈУ СВА ВАША ТРЕНУТНА ПРАВА У ВЕЗИ СА СТАНДАРДОМ ДОБРА ПЧЕЛАРСКА ПРАКСА И МЕЊА ВАШ СТАТУС У РЕГИСТРУ ПЧЕЛАРА У СТАТУС „СУСПЕНДОВАН“

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ИЗДАВАЊА СУСПЕНЗИЈЕ:

ОВАЈ ДОКУМЕНТ СЕ ИЗДАЈЕ У 2 ПРИМЕРКА, ОД КОЈИХ ЈЕ ЈЕДАН ДОСТАВЉЕН СУСПЕНДОВАНОМ ПЧЕЛАРУ, А ДРУГИ АРХИВИ СПОС-а.

ДАТУМ И МЕСТО: **ПОТПИС ОДГОВОРНЕ ОСОБЕ СПОС-а:**

ПРАВО НА ЖАЛБУ:

У ВЕЗИ СА ИЗДАТОМ СУСПЕНЗИЈОМ МОЖЕТЕ ПОДНЕТИ ЖАЛБУ СПОС-у, У ПЕРИОДУ ОД 7 ДАНА ОД ДАНА ПРИЈЕМА ОВОГ ДОКУМЕНТА. У ТОМ СЛУЧАЈУ, ПОТРЕБНО ЈЕ ДА ДОСТАВИТЕ И ОБРАЗЛОЖЕЊЕ И ДОКУМЕНТАЦИЈУ КОЈУ СМАТРАТЕ БИТНОМ. ПОДНОШЕЊЕ ЖАЛБЕ НИ У КОМ СЛУЧАЈУ НЕ ОДЛАЖЕ ИЗДАТУ МЕРУ СУСПЕНЗИЈЕ. АКО У РОКУ ОД 30 ДАНА ОД ДАНА ПРИЈЕМА ОВОГ ДОКУМЕНТА НЕ ОТКЛОНИТЕ НЕУСАГЛАШЕНОСТ/И, БИЋЕ ПРИМЕЊЕНА СЛЕДЕЋА, КРАЈЊА МЕРА САНКЦИОНИСАЊА: РАСКИД УГОВОРА О ЛИЦЕНЦИ НА ПЕРИОД ОД ТРИ ГОДИНЕ.

ПРАВИЛА ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ

(КОНТРОЛНЕ ТАЧКЕ СА ОБРАЗЛОЖЕЊИМА И КРИТЕРИЈУМИМА УСАГЛАШЕНОСТИ)

УВОДНА НАПОМЕНА: све евиденције могу да се воде и у електронском облику, али се морају чувати на довољном броју места (бекап), који обезбеђује сталну доступност података, како би се осигурало чување евиденција у периоду од две године (захтев контролне тачке 2.6.5), јер непостојање документације искључује пчелара из система ДПП. За вођење евиденција може се користити бесплатни софтвер (http://sr.libreoffice.org – фајлове снимати у формату doc или docx; www.openoffice.org), а обрасце преузети на сајту СПОС-а (ако их преузимате само ради штампања – без електронског уписивања, можете користити и бесплатан програм WORD VIEWER, који можете преузети на адреси: www.microsoft.com/sr-latn-rs/download/details.aspx?id=4).

1.1 ЛОКАЦИЈА ПЧЕЛИЊАКА

1.1.1. Да ли пчелар има регистровано пољопривредно газдинство?

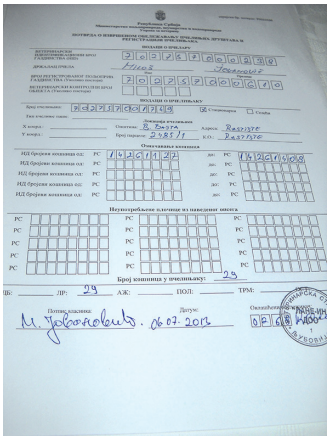
Ниво значаја 3

Приликом регистрације пољопривредних газдинстава добија се број регистрованог пољопривредног газдинства (БРПГ).

1.1.2. Да ли пчелар поседује ХИД број?

Ниво значаја 1

Пчелар мора да поседује документацију којом доказује да му је додељен ХИД – идентификациони број газдинства („Holding ID“ број).

1.1.3. Да ли је пчелињак идентификован, укључујући и идентификацију свих пчелињих друштава која му припадају?

Ниво значаја 1

Пчелињак треба да буде идентификован ИД бројем, у складу са захтевима националног законодавства. Поред тога, обавезни елементи идентификације пчелињака су број пчелињих друштава која му припадају и њихове ознаке.

1.1.4. Да ли су пчелиња друштва, односно кошнице на пчелињаку обележене, са циљем успостављања следљивости?

Ниво значаја 1

Кошнице требају да буду видно обележене, са успостављеним системом вођења евиденције пчеларских радова, што је први и најважнији део успостављања следљивости примарне производње на пчелињаку.

1.1.5. Да ли се пчелињак налази на локацији која је заштићена од сувишне влаге и јаких ветрова, односно са одговарајућим микроклиматским условима?

Ниво значаја 1

Локација пчелињака би требало да обезбеди да пчелиња друштва добијају довољно јутарње светлости и топлоте који их стимулишу на рани излазак на рад, али и да буду заштићена од високих летњих температура („шарена хладовина“, довољан број појила у близини и др.). Кошнице не смеју бити смештене на месту где се акумулира влажност ваздуха тј. положај треба да омогући благо струјање ваздуха (проветреност) и оцедитост терена. Кошнице би требало да буду издигнуте од земље и, по правилу, благо нагнуте ка напред како би се онемогућило задржавање влаге у кошници.

1.1.6. **Да ли су кошнице постављене разуђено, односно на начин који омогућава лакшу оријентацију пчела у односу на околну средину?**

Ниво значаја 2

Неопходно је избегавати постављање кошница у дугачким редовима без прекида, јер се на овај начин пчеле отежано оријентишу и често улазе у кошнице на крајевима редова док централно постављене кошнице слабе са бројем пчела и количином меда. Максимални број кошница у реду без прекида и без икаквог оријентира поред/између кошница је 10, ако је удаљеност између кошница мања од метра (а уколико су кошнице постављене у дужим редовима, на сваких 10 кошница мора бити нека врста оријентира за пчеле, нпр. празно место, дрво, камен, кошница друге боје и сл.). Ако се кошнице постављају у два реда или у више редова, размак између редова треба да буде најмање 2 метра (оптимално 5 м), како би се смањила могућност залетања пчела. У случају павиљонског начина пчеларења (кошнице на приколици), ради лакше оријентације пчела, прихватљиво је да као оријентири послуже кошнице различитих боја, различити геометријски облици исцртани или постављени изнад лета кошнице и сл.

1.1.7. **Да ли локација пчелињака (у току активне сезоне тј. вегетације) пружа пчелама приступ довољном извору хране (нектара и полена)?**

Ниво значаја 2

Локација пчелињака (у току вегетације) треба да обезбеди пчелама приступ нектару и полену. Пчелар треба да идентификује доминантне медоносне биљке у окружењу пчелињака, које током периода боравка пчела на њему служе као извор хране за пчеле.

1.1.8. **Да ли број кошница по једном пчелињаку у току вегетације не прелази 100, односно више у случају постојања једне или више под-локација, уз поштовање законских прописа о постављању пчелињака?**

Ниво значаја 2

У циљу избегавања преоптерећења пчелињака и медоносне паше, максимални број кошница на њему у току вегетације је 100, осим у случају селећих пчелињака када на истој локацији и на истој испаши постоји неколико различитих места (под-локација) на којима су смештене кошнице, са минималном удаљеношћу између селећих пчелињака од 200 метара. Број кошница на свакој од под-локација не сме да прелази 100.

1.1.9. **Да ли локација пчелињака пружа пчелама приступ чистој води?**

Ниво значаја 1

На стационираном пчелињаку пчелар треба да обезбеди пчелама приступ довољној количини чисте воде, уколико у околини пчелињака нема природних ресурса чисте воде. У случају постојања сумњивих извора воде у близини (осока, стајаћа вода из бара, загађене реке и др.) пчелар мора предузети одговарајуће превентивне мере за спречавање контаминације пчела и пчелињих производа. Ако се користе појилице, ово подразумева њихово постављање што раније у сезони (фебруар – март), као и довољан број појилица у исправном хигијенском стању и довољну количину чисте воде чија се количина редовно контролише и допуњује по потреби у току сезоне.

1.1.10. **Да ли се пчелињак налази на одговарајућој удаљености од суседних пчелињака и објеката за боравак људи и гајење животиња?**

Ниво значаја 1

Стационирани пчелињак треба да буде удаљен најмање 200 метара од суседног стационираног пчелињака који има до 20 кошница, односно најмање 500 метара од суседног стационираног пчелињака са више од 20 кошница (најмање 21).
Селећи пчелињак треба да буде удаљен најмање 200 метара од суседног селећег пчелињака или од стационираног пчелињака који има до 20 кошница, као и најмање 500 метара од суседног стационираног пчелињака са више од 20 кошница (најмање 21). Пчелињак треба да буде удаљен најмање 20 метара од објеката за боравак људи и гајење животиња, и у сваком случају лета кошница не смеју бити окренута према тим објектима. Изузеци: Растојање између суседних стационираних пчелињака у насељеном месту је најмање 50 метара. Растојање између суседних пчелињака различитих власника, и између пчелињака и објеката за боравак људи и гајење животиња може бити и мање ако се власници пчелињака и објеката за боравак људи и гајење животиња о томе сагласе у писаном облику и ако пчелари поседују Уверење о здравственом стању својих пчела.
У сваком случају, без изузетака, пчелињак треба да буде удаљен најмање 100 метара од предшколских и школских установа, интерната, игралишта и других спортских терена за децу и одрасле.

1.1.11. **Да ли се пчелињак налази на одговарајућој удаљености од потенцијалних извора контаминације пчелињих производа (ризика), односно да ли су предузете корективне мере за смањење (контролу) постојећих ризика?**

Ниво значаја 1

Пчелињак треба да буде удаљен најмање 100 метара од аутопута, железничке пруге и аеродрома, односно 15 метара од категорисаног пута. Минимална удаљеност од шећерана и других погона који врше производњу и прераду пољопривредно-прехрамбених производа је 500 метара, а од осталих индустријских погона најмање 100 метара.
Уколико се у близини пчелињака налази пољопривредна производња коју пчеле користе за своју испашу а у којој се користе агрохемикалије тј. пестициди (уљана репица, воћњаци, сунцокрет и сл.), пчелар би требало да се информише о врсти пестицида (са контактним или системичним дејством) и датумима употребљених/планираних употреба пестицида. У складу са анализом опасности која из тога проистиче, пчелар треба да примењује превентивне или корективне мере (договор са власником поља о нетретирању; третирање занемарљивог обима тј. без опасности по пчеле и мед; привремено затварање лета у случају третирања: ујутру/предвече; премештање кошница и сл.).

1.1.12. **Да ли се пчелињак и простор непосредно око пчелињака одржавају у хигијенски задовољавајућем стању?**

Ниво значаја 1

Трава на пчелињаку и око пчелињака треба да буде покошена како не би представљала извор повећане влаге, склониште за штеточине пчела и препреку при изласку/уласку пчела у кошницу.
Отпад се не сме одлагати тј. гомилати на пчелињаку, већ он на крају радног дана треба да буде уклоњен са пчелињака.

1.2 УПРАВЉАЊЕ ОПРЕМОМ И АЛАТОМ НА ПЧЕЛИЊАКУ

1.2.1. **Да ли су тела и рамови кошница изграђени од дрвета или другог прихватљивог материјала, и заштићени на начин којим се избегава контаминација пчела и пчелињих производа?**

Ниво значаја 1

Дозвољена је употреба кошница (тела и рамови) које су изграђене од природног материјала (дрвета). Дозвољена је употреба средстава за заштиту дрвета (уља, лакова, боја и сл.) само са спољашње стране кошнице и по рубовима елемената кошнице, док је употреба ових средстава у унутрашњости кошнице забрањена. У унутрашњости кошнице је дозвољена употреба само пчелињих производа (восак и прополис). Уколико су кошнице изграђене од вештачких материјала (пластика, стиропор и слично) пчелар мора да поседује доказ да ти материјали немају негативно дејство на квалитет пчелињих производа, односно да је њихова употреба одобрена у прехрамбеној индустрији.

1.2.2. Да ли се за добијање пчелињих производа у складу са стандардом Добре пчеларске праксе (ДПП) не користе примитивне кошнице (трмке, дубине, плетаре и др.)?

Ниво значаја 1

Услед веома отежане контроле хигијенских услова и следљивости пчелињих производа добијених из примитивних кошница, њихова употреба није дозвољена.
Пчелару је допуштено да поседује примитивне кошнице и да у њима гаји пчеле, докле год је он у стању да обезбеди и осигура да се производи из тих кошница не мешају са производима из савремених кошница које су укључене у систем контроле по стандарду ДПП.

1.2.3. Да ли жица која служи за фиксирање сатних основа не представља извор контаминације пчелињих производа?

Ниво значаја 1

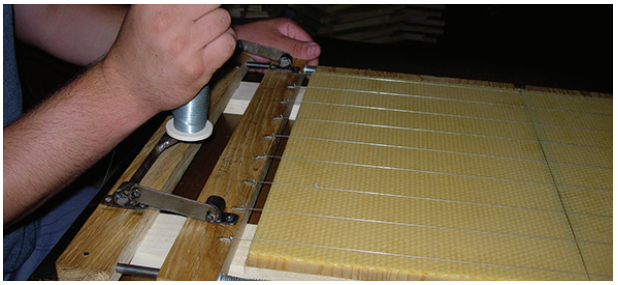
Жица за фиксирање сатних основа може бити поцинкована или од нерђајућег челика (тзв. прохром или инокс жица). Жица од нерђајућег челика се може користити више пута приликом замене саћа и постављања нових сатних основа, док се поцинкована жица мора мењати сваки пут приликом замене саћа тј. постављања нових сатних основа.
Жица у рамовима не сме да буде зарђала (кородирана), како не би дошло до хемијске контаминације пчелињих производа.

1.2.4. Да ли пчеларска опрема и алат не представљају извор контаминације пчелињих производа?

Ниво значаја 1

Пчеларски нож, опрема за уметање сатних основа и матичне решетке треба да буду од нерђајућег материјала (поцинкована, пластифицирана, пластична или прохромска матична решетка и слично) или да нису зарђали, и да су од материјала који омогућује њихово лако чишћење, прање и дезинфекцију.

1.2.5. Да ли се пчеларска опрема и алат одржавају чистим и по потреби дезинфикују – физичким агенсима (пламен, водена пара и сл.) или хемијским средствима?

Ниво значаја 1

Тела и рамови кошница треба да су чисти од агенаса који могу бити извор загађења (измет пчела, блато и сл.) и по потреби дезинфиковани (у случају куповине половне - већ коришћене опреме, након дужег складиштења, након појаве болести и сл.). Пчеларски нож, опрема за уметање сатних основа, димилица, матичне решетке, хранилице и појилице треба да су чисти и по потреби дезинфиковани (нпр: ако пчелар не поседује посебан прибор за преглед различитих пчелињака обавезна је дезинфекција пчеларског ножа пре прегледа другог пчелињака, као и после прегледа сваког ризичног друштва код којег се сумња на присуство болести и др.).

1.2.6. Да ли се о чишћењу, прању и дезинфекцији (пчеларског прибора, опреме, просторија, објеката и сл.) води евиденција, а пратећа документација чува?

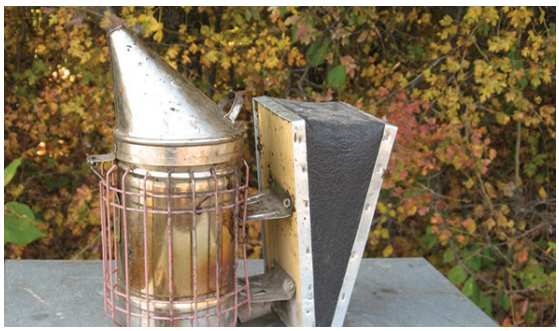
Ниво значаја 1

Евиденција о чишћењу, прању и дезинфекцији може се водити у форми Евиденционог обрасца бр. 1 (Евиденција о чишћењу и/или прању и по потреби дезинфекцији), или у слободној форми, и треба да обухвати: датум, предмет чишћења/прања, да ли је вршена и дезинфекција, назив употребљених средстава за чишћење/ прање/ дезинфекцију и потпис извршиоца. Уколико се за ове сврхе користе комерцијални препарати или средства, потребно је чувати пратећу документацију (декларације и сл.).

1.2.7. **Да ли се, за потребе смиривања пчела, у случају коришћења димилице, као материјал за сагоревање и задимљавање, употребљава биљни или синтетички материјал нешкодљив по здравље пчела, односно у случају орошавања водом, да ли се користи пијаћа вода?**

Ниво значаја 1

За смиривање пчела, у димилици је дозвољена употреба биљног материјала, као што је нпр: гљива труд (Fomes fomentarius), струготина, биљни остаци кукуруза (кочањка, шапурина, кукурузовина) и др. Забрањена је употреба материјала животињског порекла (вуна, суви стајњак и др.) и синтетичких супстанци које могу нарушити здравствену исправност пчелињих производа (синтетичка тканина, хепо коцке, нафта и сл.).
За смиривање пчела дозвољена је и употреба воде тј. орошавање микрораспрскивачима, при чему се мора користити пијаћа вода.

1.3 ОСОБЉЕ НА ПЧЕЛИЊАКУ (хигијена и безбедност на раду)

1.3.1. **Да ли је пчелару, особљу пчелињака и посетиоцима на пчелињаку доступна комплетна заштитна одећа?**

Ниво значаја 2

Заштитну одећу чине: пчеларска капа са мрежом и/или пчеларско одело (комбинезон или блуза), и заштитне чизме (или ципеле). У случају третмана пчела органским киселинама заштитну одећу чине и гумене, односно рукавице од непропусног и неупијајућег материјала, као и заштитне наочаре. Потребно је да на пчелињаку буде доступно онолико комплета заштитне одеће колико је и особа на њему (укључујући и раднике, посетиоце и сл.), а најмање 2. У циљу омогућавања безбедности на раду на пчелињаку, могуће је да посетиоци на смену (у групама) обилазе пчелињак користећи исту заштитну одећу.

1.3.2. **Да ли је пчелару, особљу (радницима) и посетиоцима на пчелињаку доступан комплетан и адекватан прибор за прву помоћ?**

Ниво значаја 2

На пчелињаку је потребно имати комплет прибора за прву помоћ, који се може налазити и у превозном средству пчелара којим долази на пчелињак (са опремом којој није истекао рок употребе и која се, по потреби редовно допуњује, а која између осталог, садржи и лек који може да ублажи евентуалну алергијску реакцију на пчелињи отров - антихистаминик или кортикостероид у таблетама). *(Примери неких од лекова који су тренутно доступни у Србији: Аериус, Ксизал, Пресинг, Пронисон и др.)*

1.3.3. **Да ли су пчелар, особље (радници) и сви посетиоци пчелињака упознати са правилима по питању хигијене и безбедности на раду на пчелињаку?**

Ниво значаја 1

Потребно је да пчелар на пчелињаку има документовано Радно упутство за хигијену и безбедност на раду на пчелињаку, са којим треба да буду упознати сви радници на пчелињаку и сви посетиоци. Својим потписом пчелар (најмање једном годишње), сви радници и посетиоци изјављују да су упознати и сагласни са правилима понашања на пчелињаку.

1.3.4. **Да ли се на пчелињаку поштују основне одредбе о хигијени?**

Ниво значаја 1

На пчелињаку је дозвољено конзумирање јела и пића, али само на месту намењеном за те сврхе. Забрањена је употреба јаких мириса (парфеми, дезодоранси и сл.). Обавезно је прање руку након јела и након сваке употребе тоалета. Приступ особама са незбринутим (отвореним) ранама, као и болесним особама (болесним од инфективних болести које могу бити преносиоци болести тј. извор заразе) је забрањен.

1.3.5. **Да ли је на пчелињаку обезбеђен приступ опреми за прање руку?**

Ниво значаја 1

На пчелињаку треба да постоји опрема за прање руку: чиста вода и сапун неутралног мириса.

1.4 АПИТЕХНИЧКЕ МЕРЕ

1.4(i) ПРЕГЛЕДИ ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА

1.4(i).1. **Да ли је обављен „први пролећни“ преглед пчелињих друштава и да ли се записи о овом прегледу чувају?**

Ниво значаја 1

Након периода зимског мировања неопходно је обавити преглед пчелињих друштава и затечено стање евидентирати у Евиденционом обрасцу бр. 2 (Евиденциони образац за прегледе пчелињих друштава, прихрану и друге пчеларске интервенције). Евиденција се, по правилу, води збирно за сва пчелиња друштва на пчелињаку на једном обрасцу (подразумева се, на више страница), а по потреби, пчелар може за поједина или сва пчелиња друштва водити засебан образац. Треба обратити пажњу на количину пчела (број улица), присутност легла, присутност матице (на основу легла и/или визуелно), процену резерви хране, здравствено стање пчела (симптоми и знаци болести), интервенције у вези са прегледом (сужавање/проширење плодишта, чишћење подњаче, прихрањивање, ванредна замена матице, друге напомене) и сл. Пчелар може да води прецизнију посебну евиденцију (у рубрици Коментар или на посебном месту) о наведеним и другим параметрима, сходно свом опредељењу и потребама.

1.4(i).2. **Да ли је обављен „јесењи“ преглед пчелињих друштава и да ли се записи о овом прегледу чувају?**

Ниво значаја 1

Крајем лета и почетком јесени (период август-септембар) неопходно је обавити преглед пчелињих друштава. Са тим у вези, након последњег одузимања медишних наставака/полунаставака, неопходно је извршити тзв. „јесењи“ преглед пчелињих друштава, који је основа за даље интервенције и успешно презимљавање пчела. Затечено стање треба евидентирати у Евиденционом обрасцу бр. 2 (Евиденциони образац за прегледе пчелињих друштава, прихрану и друге пчеларске интервенције). Треба обратити пажњу на квалитет саћа, квалитет матице, количину пчела, количину легла, количину резерви хране, здравствено стање пчела (симптоми и знаци болести), интервенције у вези са прегледом (третирање против болести и штеточина, број одузетих старих рамова за замену саћа, замена матице, спајање пчелињих друштава, дохрањивање, замена рамова са медљиком, друге напомене) и сл. Пчелар може да води прецизнију посебну евиденцију (у рубрици Коментар или на посебном месту) о наведеним и другим параметрима, сходно свом опредељењу и потребама.

1.4(i).3. **Да ли пчелар током године врши и друге „делимичне“ прегледе пчелињих друштава и води записе о томе?**

Ниво значаја 2

У току године неопходно је обављање прегледа појединих пчелињих друштава на основу којих пчелар предузима одређене апитехничке мере. На основу затеченог стања (нпр: увид у здравствено стање пчела, количину легла, количину хране – меда, полена и перге и др.), предузимају се неопходне мере (сужавање/проширивање простора, додавање рамова са изграђеним саћем, додавање сатних основа, замена матице, додавање наставака/полунаставака, спајање друштава, вештачко разројавање, прихрањивање, третирање против болести и штеточина и сл.) које се евидентирају.

1.4(i).4. **Да ли при прегледу пчелињих друштава пчелар поштује одредбе о хигијени и предузима неопходне превентивне мере за избегавање контаминације пчела и пчелињих производа?**

Ниво значаја 2

Поред основних хигијенских правила на пчелињаку датих у поглављу 1.3 (тачка 1.3.3), потребно је да пчелар поседује знање и опрему за хигијенско поступање са алатом, опремом и пчелама током прегледа (нпр: забрањено је спуштање рамова на земљу, пчеларски нож је потребно периодично дезинфиковати, нарочито после прегледа друштава где се сумња на болести и др.).

1.4(ii) ПРИПРЕМА ЗА ЗИМОВАЊЕ ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА

1.4(ii).1. **Да ли је саће на којем пчеле презимљавају (пчелиње клубе) одговарајућег квалитета?**

Ниво значаја 1

У циљу успешног презимљавања, односно добре топлотне изолације и рационалног зимовања пчела, неопходно је да саће буде одговарајуће тј. саће из којег се излегло неколико генерација пчела. Тамно (црно), старо саће, као ни младо, жуто саће (у коме није гајено легло) нису одговарајућег квалитета да на њему пчеле зимују.

1.4(ii).2. **Да ли је матица са којом пчелиње друштво улази у период зимовања одговарајућег квалитета?**

Ниво значаја 2

Пчелиња друштва са квалитетном, младом матицом успешније презимљавају у односу на друштва са старим матицама. Неопходно је да пчелиња друштва уђу у зимски период са матицом не старијом од 2 године, која полаже компактно легло.

1.4(ii).3. **Да ли пчеле улазе у период зимовања са довољним резервама хране?**

Ниво значаја 1

Пчелиње друштво пред зимовање треба обезбедити са минимум 16-20 килограма хране (рамови са медом и пергом), у зависности од јачине друштва. Остављање већих резерви хране (више од 16-20 килограма) је препоручљиво.

1.4(ii).4. **Да ли је мед који је на располагању пчелама током зимовања одговарајућег квалитета?**

Ниво значаја 2

Мед који је остављен пчелама за презимљавање треба да је одговарајући тј. не треба остављати медљиковац да пчеле зимују на њему.

1.4(iii) УПРАВЉАЊЕ ПРОЦЕСИМА ПРИРОДНОГ РОЈЕЊА И ГРАБЕЖИ НА ПЧЕЛИЊАКУ

1.4(iii).1. **Да ли је пчелар у могућности да покаже да је спровео најмање једну превентивну меру са циљем спречавања природног ројења пчела?**

Ниво значаја 1

Обзиром да је природно ројење непожељна појава у савременом пчеларству, пчелар треба да предузима низ мера да до њега не дође (нпр: проширивање простора у плодишту - додавањем рамова са изграђеним сећем или сатним основама, додавање медишних наставака / полунаставака, држање младе матице, добра вентилација у кошници, доступност пчелиње паше, вештачко разројавање и др.). Записи о овим мерама се морају водити и чувати.

1.4(iii).2. **Да ли је пчелар у могућности да покаже да је спровео најмање једну превентивну меру са циљем спречавања грабежи на пчелињаку?**

Ниво значаја 1

У току целе године (а нарочито након лошег презимљавања или у случају болести појединих друштава, или у беспашном периоду и сл.), пчелар треба да предузима низ мера да не дође до грабежи на пчелињаку (нпр: држање јаких друштава на пчелињаку, сужавање лета, ограничавање простора, спајање пчелињих друштава – уколико су здрава, редовни и ванредни прегледи слабијих друштава, редовна замена матица, постављање оријентира на пчелињаку, избегавање дугог држања рамова са медом на отвореном унутар пчелињака и др.). Записи о овим мерама се морају водити и чувати.

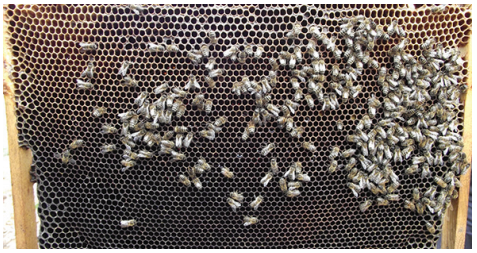

1.4(iv) УПРАВЉАЊЕ ВОСКОМ / САЋЕМ

1.4(iv).1. **Да ли се, у току једне календарске године, изврши замена најмање 1/4 саћа које се употребљава у плодишту?**

Ниво значаја 1

Употреба старог, тамног саћа је у савременом пчеларству из више разлога непожељна, и зато га треба редовно мењати новим саћем тј. сатним основама. Неопходно је да пчелар, у току године изврши замену најмање једне четвртине саћа које користи у плодишту, и то избацивањем и претапањем старог, тамног, деформисаног и оштећеног саћа и убацивањем нових сатних основа. Замену саћа у медишту треба обављати редовно (приликом сређивања медишног саћа за додавање пчелињим друштвима током сезоне, треба обављати селекцију саћа - избацивањем старијег и оштећеног саћа, као и додавањем сатних основа). Документација у вези са заменом воска треба да се води и чува.

1.4(iv).2. **Уколико пчелар купује сатне основе, да ли о томе води евиденцију и чува пратећу документацију (декларације и сл.)?**

Ниво значаја 2

Уколико пчелар купује сатне основе, неопходно је да оне потичу из поузданих извора (набављене од регистрованог привредног субјекта, са одговарајућом декларацијом и сл.) и да се недвосмислено може обезбедити следљивост тј. утврдити порекло (место набавке) овог репроматеријала. Евиденција о куповини сатних основа се води у Евиденционом обрасцу бр. 3 (Евиденција набавке репроматеријала), а записи и пратећа документација чувају.

1.4(iv).3. **Уколико пчелар сам (или путем подуговарача) излива сатне основе од воска из сопствене пчеларске производње, да ли су обезбеђени одговарајући хигијенско-санитарни услови?**

Ниво значаја 1

Уколико пчелар сам излива сатне основе, да ли су обезбеђени следећи хигијенско-санитарни услови и да ли се о њима води евиденција а записи чувају:

- редовно чишћење и дезинфекција опреме за топљење воска и изливање сатних основа,
- стерилизација пречишћеног воска који служи за изливање сатних основа (на температури од 120°C и притиску од 3 бара у трајању од најмање 30 минута; односно на температури од 120°C у трајању од најмање 2 сата, а најбоље 4 сата).

Уколико пчелар користи услуге треће стране (подуговарача) за изливање сатних основа од сопственог воска, потребно је да осигура да су обезбеђени горе наведени хигијенско-санитарни услови.

1.4(iv).4. **Да ли пчелар, у току једне календарске године, избаци из употребе у пчеларству најмање 10% воска/саћа које се употребљава на пчелињаку?**

Ниво значаја 2

У току пчеларске производње долази до нагомилавања штетних остатака средстава за заштиту пчела (акарициди), тешких метала и пестицида, који се претапањем и пречишћавањем воска не елиминишу, већ се њихов садржај временом може повећавати (нагомилавати) у сатним основама. Из тог разлога, а у складу са анализом ризика (која треба да обухвати тип кошнице и локацију саћа – медиште или плодиште), потребно је избацити из пчеларске употребе најмање 10% саћа које се употребљава на пчелињаку (нпр. његовом продајом и рециклажом кроз индустрију воска за сврхе изван пчеларства, као што је прављење свећа и сл.). О овоме се води евиденција а пратећа документација и записи чувају.

1.4(v) УПРАВЉАЊЕ ПЧЕЛАМА И НОВИМ ПЧЕЛИЊИМ ДРУШТВИМА НА ПЧЕЛИЊАКУ

1.4(v).1. **Да ли се на пчелињаку гаје само пчеле крајинске (крањске) расе (Apis mellifera carnica)?**

Ниво значаја 2

На територији Републике Србије није дозвољено гајење и промет са приплодним материјалом других раса пчела осим крајинске (крањске) расе (*Apis mellifera carnica*).

1.4(v).2. **У случају увођења једног или више нових пчелињих друштава на пчелињак вештачким ројењем тј. разројавањем, односно хватањем природних ројева из сопствених пчелињих друштава, да ли се о томе води евиденција?**

Ниво значаја 1

Уколико пчелар на пчелињак уводи ново пчелиње друштво разројавањем, односно хватањем природног роја из сопствених друштава, у циљу следљивости и управљања здравственим нових друштава потребно је да о томе, а нарочито о пореклу пчела од којих је формиран новостворени рој, води евиденцију у Евиденционом обрасцу бр. 2 (Евиденциони образац за прегледе пчелињих друштава, прихрану и друге пчеларске интервенције), а записе чува.

1.4(v).3. **У случају увођења једног или више нових пчелињих друштава на пчелињак куповином ројева, да ли се води рачуна о здравственом стању тих пчела?**

Ниво значаја 1

Уколико пчелар на пчелињак уводи ново пчелиње друштво куповином роја, потребно је да о овоме води евиденцију у Евиденционом обрасцу бр. 3 (Евиденција набавке репроматеријала), и да поседује Уверење о здравственом стању купљених пчела.

1.4(v).4. **У случају увођења једног или више нових пчелињих друштава на пчелињак куповином ројева, да ли се прати здравствено стање тих пчела?**

Ниво значаја 1

Уколико пчелар на пчелињак уводи ново пчелиње друштво куповином роја, потребно је да у првих 30 дана од увођења овог друштва изврши његов преглед (нарочито преглед здравственог стања и квалитета пчела и легла), о чему треба да води евиденцију а записе чува.

1.4(vi) УПРАВЉАЊЕ МАТИЦАМА

1.4(vi).1. **Да ли се врши редовна замена матица пчелињих друштава на пчелињаку тако да ниједна матица није старија од 2 године?**

Ниво значаја 2

Квалитетна и здрава матица је основа успешног пчеларења. Са тим у вези, потребно је најкасније сваке друге године извршити замену матица у пчелињим друштвима, односно током сваке године заменити најмање половину матица на пчелињаку, а по потреби и више.

1.4(vi).2. **Да ли се планирана, редовна замена матица обавља највећим делом у периоду након багремове паше до почетка августа, приликом редовних апитехничких прегледа пчелињих друштава, док се ванредно (у случају потребе) матице додају/мењају у осталом делу године?**

Ниво значаја 2

Квалитетне, младе матице имају боље производне резултате од старијих матица, виталније су и обезбеђују успешније презимљавање пчелињих друштава. Са тим у вези, потребно је да се од укупног броја матица које ће бити замењене током једне године (најмање половина од укупног броја матица на пчелињаку), већина (најмање 70%) замени у периоду након багремове паше до почетка августа (редовна замена), а остатак по потреби током године (ванредна замена у случају безматка, слабијег залегања, болести матице и сл.).

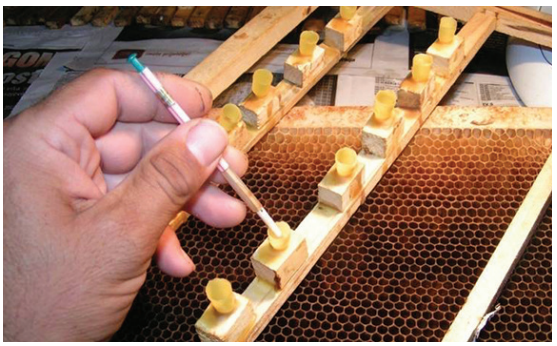
1.4(vi).3. **Уколико пчелар сам производи матице, да ли је успоставио унутрашњи систем контроле порекла и квалитета матица?**

Ниво значаја 2

Приликом сопствене производње матица, пчелар треба да врши константно посматрање и праћење особина својих пчелињих друштава, и да у складу са тим особинама врши избор друштава за производњу матица. Најважније особине о којима треба водити рачуна су:

- продуктивност,
- толерантност и отпорност према болестима,
- темперамент, и
- склоност ка ројидбеном нагону.

Евиденција у вези са посматрањем и избором пчелињих друштава (односно матица), за сопствену производњу матица треба да се води а записи чувају.

1.4(vi).4. **Уколико пчелар купује једну или више матица, да ли о томе води евиденцију?**

Ниво значаја 1

Уколико пчелар купује матице, неопходно је да о овоме води евиденцију у Евиденционом обрасцу бр. 3 (Евиденција набавке репроматеријала), као и да у првих 30 дана од увођења нове матице изврши преглед тог пчелињег друштва (нарочито контролу пријема, квалитета и здравственог стања матице, пчела и легла), о чему треба да води евиденцију и чува записе и пратећу документацију.

1.4(vi).5. **Да ли пчелар поштује одредбе Упутства о додавању матица?**

Ниво значаја 2

Да би се повећао проценат пријема матица, пчелар треба да настоји да у што већој мери испоштује одредбе Упутства о додавању матица датог у овој тачки.

Постоји више начина увођења младе матице у пчелиње друштво, али у пракси се најчешће примењује директно додавање матице транспортним - Бентоновим кавезом.

Важни фактори за пријем младе спарене матице у пчелиње друштво су да се ова замена врши по лепом времену и у периоду када има медоносне паше у природи. Ако је унос хране из природе у време додавања матице скроман или га нема, онда се пчелиње друштво коме додајемо младу матицу мора прихрањивати шећерним сирупом преко хранилице пар дана пре и током додавања.

Када знамо тачан датум када ће нам пристићи млада спарена матица, тог дана најпре нађемо стару матицу и уклонимо је из пчелињег друштва. Од момента обезматичења до додавања младе спарене матице у кавезу мора проћи око 6 часова. Након тог времена у обезматичено друштво додајемо младу спарену матицу у кавезу, са или без пчела пратиља. Транспортни кавез са матицом се додаје и причвршћује између сатоноша два централна оквира. Део у коме се налази шећерно тесто – „погача“ избуши се чачкалицом да би га пчеле могле појести у наредних дан или два и ослободити пролаз за излазак матице. Транспортни кавез се позиционира у кошници тако да део са погачом, кроз који ће матица изаћи, буде окренут на горе или под углом од 45° (разлог је што пракса показује да често нека од пратиља угине, и својим телом затвори матици излаз, а пчеле из друштва могу да уђу, али не могу да изађу). После додавања матице не треба узнемиравати друштво у наредних неколико дана. После неколико дана кавез се може уклонити и утврдити присуство младог легла тј. јаја у саћу, што је истовремено и знак да је матица примљена у пчелиње друштво.

1.4(vii) СЕЛИДБА ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА

1.4(vii).1. **Да ли пчелар приликом селидбе пчела поседује Уверење о здравственом стању пошиљке животиња у унутрашњем промету (тзв. транспортно уверење)?**

Ниво значаја 2

Лице које врши селидбу пчела мора да има Уверење о здравственом стању пошиљке животиња у унутрашњем промету (тзв. транспортно уверење), са подацима који одговарају чињеничном стању на терену (број друштава, локација пчелињака и др.).

1.4(vii).2. **Да ли је пчелар извршио регистрацију локације пчелињака за селидбено пчеларење (тзв. привременог стајалишта)?**

Ниво значаја 2

Пчелар који се бави селидбеним пчеларењем треба, за све локације регистроване за производњу у складу са стандардом Добре пчеларске праксе, да поседује Потврду о извршеној регистрацији привременог стајалишта за кошнице.

1.5 ПРИХРАЊИВАЊЕ ПЧЕЛА

1.5.1. **Да ли пчелар не врши прихрањивање пчела у периоду сакупљања вишкова меда?**

Ниво значаја 1

Није дозвољено обављање прихрањивања пчела током сакупљања вишкова меда у медишном простору тј. у присуству медишних наставака / полунаставака.

1.5.2. **Да ли приликом прихрањивања пчела, пчелар води рачуна о правилном времену и количини додате хране за пчеле?**

Ниво значаја 1

Време и количина додавања хране за пчеле треба да буду такви да омогуће:

- да сва количина хране буде утрошена од стране пчела пре почетка интензивне пчелиње паше, односно пре додавања медишних наставака / полунаставака, како би се елиминисао ризик од складиштења хране за пчеле у медишном простору, и
- да додата количина течне, лако кварљиве хране (нпр. рећи шећерни сируп који брзо ферментише) буде искоришћена у оптималном року (48 сати).

1.5.3. **Да ли се прихрањивање пчела (пчелињих друштава) врши на основу њихових потреба и затеченог стања у кошници?**

Ниво значаја 2

Прихрањивање пчела треба вршити након прегледа пчелињих друштава и у складу са затеченим стањем, било да је реч о интервентном прихрањивању (на крају дуге и хладне зиме, у току беспашног летњег периода, услед ванредних временских неприлика и сл.) или о стимулативном прихрањивању (пролећна прихрана за бржи развој легла пре главне паше, приликом додавања матице, приликом третмана органским киселинама и сл.). Записи о прегледима и потребом за прихрањивањем се документују и чувају.

1.5.4. **Да ли се, за потребе прихрањивања пчела, хранилице (свих врста) постављају само по потреби и одржавају на одговарајући начин, а записи воде и чувају?**

Ниво значаја 2

Није дозвољено држање хранилица у кошницама током сакупљања вишка меда у медишном простору (осим ако су оне уграђене у збег и чине његов саставни део). Хранилице за пчеле се постављају у кошнице када се утврди потреба за прихрањивањем путем хранилице. Пре постављања, потребно је опрати хранилице за пчеле, а по потреби и дезинфиковати. Након спровођења прихране пчела, хранилице је потребно уклонити и опрати, а по потреби и дезинфиковати. Потребно је водити евиденцију о чишћењу, прању и дезинфекцији хранилица за пчеле, а записе чувати.

1.5.5. **Уколико пчелар прихрањује пчеле већ припремљеном, купљеном храном за пчеле (шећерна погача и др.) или додацима/суплементима исхрани, да ли о томе води евиденцију и чува пратећу документацију (декларације и сл.)?**

Ниво значаја 2

Уколико пчелар купује готову храну за пчеле или додатке исхрани, неопходно је да она потиче из поузданих извора (набављена од регистрованог привредног субјекта, са одговарајућом декларацијом, сировинским саставом и сл.) и да се недвосмислено може обезбедити следљивост тј. утврдити њено порекло. Евиденција о куповини хране за пчеле се води у Евиденционом обрасцу бр. 3 (Евиденција набавке репроматеријала), а записи и пратећа документација чувају.

1.5.6. **Уколико пчелар врши прихрањивање пчела храном коју сам припрема, да ли о набавци састојака (шећер, ензими, витамини, минерали, квасац, различити сопствени или комерцијални приправци и додаци за исхрану пчела и сл.) води евиденцију и чува пратећу документацију (декларације и сл.)?**

Ниво значаја 1

Уколико пчелар прихрањује пчеле храном за пчеле коју сам припрема, неопходно је да сви употребљени састојци потичу из поузданих извора (набављени од регистрованог привредног субјекта, са одговарајућом декларацијом, сировинским саставом и сл.) и да се недвосмислено може обезбедити следљивост тј. утврдити њихово порекло и могућност употребе (услови за квалитет) као хране за животиње. Евиденција о куповини састојака за храну за пчеле се води у Евиденционом обрасцу бр. 3 (Евиденција набавке репроматеријала), а записи и пратећа документација чувају. Уколико за припрему хране за пчеле пчелар користи мед или полен (саме или у смеши са другим састојцима), они морају да потичу из сопствене производње пчелара, како би се смањио ризик од контаминације резидуама и преносиоцима болести.

1.5.7. **Уколико пчелар врши прихрањивање пчела храном коју сам припрема, да ли за ту храну поседује документовану рецептуру тј. начин припреме?**

Ниво значаја 1

Уколико пчелар врши прихрањивање пчела храном за пчеле коју сам припрема, неопходно је да се та храна производи по унапред дефинисаној, документованој рецептури. Потребно је чувати рецептуре свих производа за прихрањивање пчела које пчелар сам припрема.

1.5.8. **Уколико пчелар врши прихрањивање пчела храном коју сам припрема, да ли се ова производња одвија у хигијенски одговарајућим условима, а записи воде и чувају?**

Ниво значаја 2

Уколико пчелар врши прихрањивање пчела храном коју сам припрема, неопходно је да се њена припрема врши у затвореној просторији која је претходно очишћена и чиста, без могућности унакрсне контаминације. Поред тога, неопходно је да опрема која служи за припрему хране за пчеле буде од материјала који не представља ризик по контаминацију пчела или пчелињих производа (нпр: кородирана опрема, опрема која садржи остатке хемијских, физичких или биолошких агенаса који се не могу уклонити и сл.), претходно очишћена и чиста. Записи треба да се воде: о чишћењу просторија и опреме, у Евиденционом обрасцу бр. 1 (Евиденција о чишћењу и/или прању и по потреби дезинфекцији), као и о сопственој производњи хране за пчеле у Евиденционом обрасцу бр. 4 (Евиденција сопствене производње хране за пчеле), и да се чувају.

1.5.9. **Уколико пчелар врши прихрану пчела храном коју сам припрема, да ли је вода коју за то користи вода за пиће?**

Ниво значаја 1

Уколико пчелар прихрањује пчеле храном коју сам припрема, неопходно је да вода коју користи за припрему те хране буде вода за пиће.

1.5.10. **Да ли се складиштење купљене, већ припремљене хране за пчеле, као и хране за пчеле коју је припремио пчелар и састојака набављених за припрему те хране врши у одговарајућим условима?**

Ниво значаја 2

Купљена храна за пчеле, састојци за сопствену припрему хране за пчеле (кристални бели шећер, ензими, витамини, минерали, квасац, различити сопствени или комерцијални приправци и додаци за исхрану пчела и сл.) складиште се у сувој и чистој просторији, избегавајући директан контакт са подом. У случају складиштења лако кварљивих, односно производа који захтевају посебне услове чувања (одсуство светлости, ниска температура и сл.), као нпр. шећерни сируп, квасац и др. потребно је да локација складиштења задовољава и те посебне услове.

1.5.11. **Да ли се о сваком прихрањивању пчела води евиденција, а записи чувају?**

Ниво значаја 1

Потребно је да пчелар евидентира свако прихрањивање пчела у Евиденционом обрасцу бр. 2 (Евиденциони образац за прегледе пчелињих друштава, прихрану и друге пчеларске интервенције). Притом, у Евиденционом обрасцу 2 обавезно је навести врсту (назив) хране којом су пчеле прихрањене, а записе чувати. За прихрану пчела забрањено је користити разне врсте глукозно-фруктозних сирупа који нису добијени од кристалног белог шећера (кукурузни и други), као и друге врсте сладила, осим кристалног белог шећера.

1.6 ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА ПЧЕЛА

1.6.1. **Да ли је пчелар током текуће године прибавио Уверење о здравственом стању пчелињих заједница?**

Ниво значаја 1

Потребно је да пчелар учествује у спровођењу Програма мера здравствене заштите пчела и да на основу тога прибави Уверење о здравственом стању својих пчелињих друштава.

1.6.2. **Да ли је пчелар у могућности да препозна узрочнике тј. симптоме најважнијих заразних (и паразитских) болести пчела и пчелињег легла и да ли у случају сумње на присуство појединих болести предузима одговарајуће мере?**

Ниво значаја 1

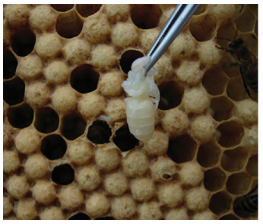
Пчелар треба да је упознат са основним симптомима и мерама превенције најважнијих заразних (и паразитских) болести пчела и пчелињег легла, и да у случају сумње на присуство Америчке куге пчелињег легла, Тропилелозе или Етиниозе о томе обавести ветеринара или ветеринарског инспектора, и поступа по њиховим даљим упутствима.

1.6.3. **Да ли пчелар има успостављен систем за праћење бројности паразита Varroa destructor (варое) у пчелињим друштвима, о чему води евиденцију а записе чува?**

Ниво значаја 1

У савременом пчеларству паразит Varroa destructor (вароа) представља велики и основни проблем, обзиром да је то најраспрострањенија болест пчела и пчелињег легла на нивоу светског пчеларства, и налази се практично у свакој пчелињој заједници на планети. Сталну контролу присуства и превентивно третирање пчелињих заједница против варое пчелар спроводи у току зиме и у сезони на свим пчелињацима. У пчелињацима који имају до 50 пчелињих заједница третирање се спроводи на пет заједница, док у пчелињацима који имају више од 50 заједница третирање треба да се врши на 10% пчелињих заједница. Затечено стање се евидентира а записи чувају.

1.6.4. **Да ли пчелар, у циљу ефикасније борбе, односно смањења бројности и јачине напада варое, примењује најмање једну од биотехничких метода борбе?**

Ниво значаја 3

Обзиром на значај и проблем вароозе, као и на појаву мање или веће резистентности овог паразита на већину хемијских средстава употребљаваних у свету, пожељно је да пчелар, имајући у виду биолошки развој пчелињих заједница, примењује и друге методе борбе (осим хемијских), а најмање једну од биотехничких метода борбе (употреба рама грађевњака, исецање поклопљеног трутовског легла, формирање младих вештачких ројева без легла и др.). Евиденција о спровођењу биотехничких метода борбе против варое се води и чува.

1.6.5.	**У случају да пчелар врши третмане против варое, да ли се они обављају у периоду када у пчелињим друштвима нема легла (или уз занемарљиво присуство легла), и у периоду када нема активне пчелиње паше, односно у време и на начин којим се спречава нарушавање квалитета и здравствене безбедности меда и других пчелињих производа?**
Ниво значаја 1	Уколико пчелар врши третмане против варое, потребно је да они буду у периоду када у пчелињим друштвима нема легла (или уз занемарљиво присуство легла), и у периоду када нема активне пчелиње паше. У изузетним, хитним случајевима (нпр. изузетно јак напад варое, напад ослабљеног друштва – услед безматка или неквалитетне матице и сл. – који се потврђују контролним, дијагностичким третирањем, односно бројањем отпалих јединки варое), третман се може извршити и током пчелиње паше, односно уз значајније присуство легла, уз предузимање одговарајућих превентивних мера. Наиме, морају се претходно уклонити медишни наставци/полунаставци, као и опрема за добијање других пчелињих производа (сакупљачи полена, основе матичњака за добијање матичног млеча, стакло за сакупљање пчелињег отрова, мреже за сакупљање прополиса и сл.) и кошнице видно обележити, како би се избегла контаминација пчелињих производа у нетретираним друштвима (ненамерним третманом друштава која не треба третирати). Записи о овим мерама (контролни, дијагностички третман, односно мониторинг варое, уклањање медишта, сакупљача полена, основа матичњака, видно обележавање појединих друштава и третман против варое), се воде и чувају.

1.6.6.	**Да ли се приликом третмана против варое и других болести пчела и пчелињег легла, пчелар придржава упутстава произвођача терапијског средства (упутства са декларације)?**
Ниво значаја 1	Приликом третмана против варое и других болести пчела и пчелињег легла потребно је да се пчелар придржава упутстава произвођача терапијског средства, односно одредби о концентрацији, количини, начину примене, времену примене (временском трајању третмана, условима спољашње температуре и сл.), постојању каренце и др.

1.6.7.	**Да ли се терапијска средства за здравствену заштиту пчела складиште на одговарајући начин у односу на одредбе ограниченог приступа?**
Ниво значаја 1	Терапијска средства за здравствену заштиту пчела треба да су ускладиштена у оригиналној амбалажи на локацији са ограниченим приступом (на пример под кључем), тј. без могућности приступа деце и незапослених особа, одвојено од пчелињих производа, хране, пића и хране за животиње.

1.6.8.	**Да ли пчелар води евиденцију о примени терапијских средстава за здравствену заштиту пчела?**
Ниво значаја 1	Потребно је да пчелар води евиденцију о примени терапијских средстава за здравствену заштиту пчела у Евиденционом обрасцу 2.1 (Запис о третирању пчела).

1.6.9.	**Да ли пчелар не употребљава антибиотике (укључујући и фумагилин)?**
Ниво значаја 1	Забрањена је употреба антибиотика (укључујући и фумагилин), како у сврху лечења болести пчела и пчелињег легла тако и у сврху њихове превенције.

1.6.10.	**Да ли пчелар предузима адекватне превентивне апитехничке мере, ради спречавања ширења болести на пчелињаку?**
Ниво значаја 1	Пчелар је дужан да адекватним распоредом кошница на пчелињаку (већи размак између кошница, оријентација лета кошница на различите стране...) и/или постављањем одговарајућих оријентира, сузбије масовно залетање пчела из кошнице у кошницу, и тако превенира евентуално ширење болести. Пчелар је дужан да током целе године, а посебно у беспашном периоду, предузима потребне мере како би спречио грабеж пчела. Ради спречавања ширења болести, саће од пчелињих друштава угинулих од заразних болести не сме се користити у другим пчелињим друштвима. Ради спречавања ширења болести, делови кошница од пчелињих друштава угинулих од заразних болести, не смеју се користити у другим пчелињим друштвима, без претходног адекватног третмана који гарантује уништавање узрочника болести.

1.7 САКУПЉАЊЕ И ТРАНСПОРТ РАМОВА СА МЕДОМ (МЕДИШТА)

1.7.1.	**Да ли се рамови са медом сакупљају из кошница при самом крају или након завршетка одговарајуће пчелиње паше?**
Ниво значаја 1	Није дозвољено сакупљање рамова са медом док траје интензивна пчелиња паша. Тек када се смањи интензитет лучења, односно уноса нектара, или када се он скоро потпуно заврши, дозвољено је сакупљање рамова са медом.

1.7.2. **Да ли се рамови са медом сакупљају по сувом времену, када је поклопљеност ћелија саћа са обе стране рама најмање ¾ (око 75%)?**

Ниво значаја 2

У циљу избегавања повишеног садржаја влаге у меду, који касније може узроковати његову ферментацију и кварење, потребно је сакупљати само „зрео“ мед. Мед је „зрео“ када је на рамовима са медом поклопљено најмање ¾ (око 75%) ћелија саћа, и када при благом протресању рама из њега не испадају капљице меда. Поред тога, вађење из кошнице и сакупљање рамова са медом треба извести по мирном и сувом времену.

1.7.3. **Да ли се не сакупљају рамови са медом у којима има присуства пчелињег легла?**

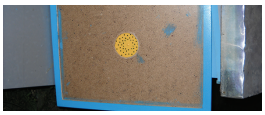
Ниво значаја 1

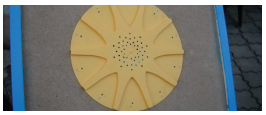
Није дозвољено сакупљање рамова са медом из плодишног простора кошнице, као ни рамова у којима има присуства легла из медишног простора.
Уколико се не користи или ако се непажљиво користи матична решетка, могућ је пролазак матице у медишни простор и услед тога присуство легла у рамовима са медом. Приликом одузимања рамова са медом потребно је водити рачуна да у њима нема присуства легла (како би се избегло убијање пчела и присуство делова ларви у меду након врцања). Уколико је легло присутно, такве рамове је потребно вратити у кошницу до излегања пчела.

1.7.4. **Да ли се приликом сакупљања рамова са медом употребљавају бежалице?**

Ниво значаја 3

У циљу што мањег узнемиравања пчела и њиховог уклањања из медишта на безбедан начин, приликом сакупљања рамова са медом се препоручује употреба бежалица.

1.7.5. **Да ли се приликом сакупљања рамова са медом не користе репеленти који би могли контаминирати мед?**

Ниво значаја 1

Приликом сакупљања рамова са медом забрањена је употреба супстанци репелената, због могућности њихове контаминације и нарушавања природних карактеристика меда (укус, мирис, боја и сл.). Изузетак представљају мање количине дима из димилице у којој се користе дозвољене материје (видети тачку 1.2.7).

1.7.6. **Да ли се приликом сакупљања и транспорта рамова са медом (медишта) води рачуна о хигијенским мерама и мерама за очување квалитета меда?**

Ниво значаја 1

Приликом сакупљања и транспорта медишта предузимају се одговарајуће хигијенске мере у циљу спречавања контаминације меда (нпр: висок ниво личне хигијене пчелара, опрема за сакупљање и транспорт рамова са медом мора бити чиста, забрањен је директан контакт рамова тј. медишта са земљом или подом транспортног возила, транспорт медишта се врши у затвореном тј. надкривеном возилу, без присуства других производа који могу контаминирати мед, медишта се ређају једно на друго а последње се покрива кровом кошнице и сл.).
У циљу очувања квалитета меда, транспорт медишта до локације за центрифугирање (врцање) меда треба извршити у најкраћем могућем року, без непотребног излагања високим температурама (на пчелињаку или у транспортном возилу), које утиче на повећање садржаја ХМФ-а (хидрокси-метил-фурфурала) у меду.

1.7.7. **Да ли се поступци у вези са сакупљањем и транспортом рамова са медом (медишта) евидентирају а записи чувају?**

Ниво значаја 2

Потребно је да пчелар евидентира поступке у вези са сакупљањем и транспортом медишта (датум сакупљања; број укупно сакупљених наставака / полунаставака са медом; податке о транспорту – о возилу/превознику и сл.).

НИВО ЗНАЧАЈА КОНТРОЛНИХ ТАЧАКА СТАНДАРДА ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ МОЖЕ БИТИ:
1 – **КОНТРОЛНЕ ТАЧКЕ ПРИМАРНОГ ЗНАЧАЈА.** ЗА УСАГЛАШАВАЊЕ СА ЗАХТЕВИМА СТАНДАРДА СВЕ (100%) ПРИМЕЊЉИВЕ ТАЧКЕ ИЗ ОВЕ ГРУПЕ МОРАЈУ БИТИ ИСПУЊЕНЕ;
2 – **КОНТРОЛНЕ ТАЧКЕ СЕКУНДАРНОГ ЗНАЧАЈА.** ЗА УСАГЛАШАВАЊЕ СА ЗАХТЕВИМА СТАНДАРДА НАЈМАЊЕ 60% ПРИМЕЊЉИВИХ ТАЧАКА ИЗ ОВЕ ГРУПЕ МОРАЈУ БИТИ ИСПУЊЕНЕ;
3 – **КОНТРОЛНЕ ТАЧКЕ ТЕРЦИЈАРНОГ ЗНАЧАЈА** – ТЗВ. ТАЧКЕ ПРЕПОРУКЕ. ЗА УСАГЛАШАВАЊЕ СА ЗАХТЕВИМА СТАНДАРДА ПРИМЕЊЉИВЕ ТАЧКЕ ИЗ ОВЕ ГРУПЕ НЕ МОРАЈУ БИТИ ИСПУЊЕНЕ, АЛИ СЕ ПЧЕЛАРИМА ПРЕПОРУЧУЈЕ ЊИХОВО ИСПУЊАВАЊЕ. ПРИЛИКОМ ЕВЕНТУАЛНИХ, КАСНИЈИХ ИЗМЕНА ИЛИ ДОПУНА ОВОГ СТАНДАРДА, МОЖЕ ДОЋИ ДО ПРЕЛАСКА НЕКИХ ОД ОВИХ ТАЧАКА У КОНТРОЛНЕ ТАЧКЕ СЕКУНДАРНОГ ИЛИ ПРИМАРНОГ ЗНАЧАЈА.

2.1 ПРОСТОРИЈЕ ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА

*НАПОМЕНА: Просторије за вађење, складиштење, обраду и паковање меда и других пчелињих производа **(у даљем тексту: Просторије)** представљају место на којем се врше пчеларске активности након сакупљања рамова са медом, као и других пчелињих производа са пчелињака: добијање (центрифугирање тј. врцање) и обрада меда и других пчелињих производа, њихово складиштење, паковање и обележавање. Уколико је реч о малим произвођачима (чија годишња производња меда не прелази 4.000 килограма), ове просторије не морају бити намењене искључиво пчеларству. У случају малих произвођача, њих могу чинити и неке од просторија домаћинства, које се у осталом делу године користе за друге намене (нпр. кухиња), докле год су испуњени минимални захтеви стандарда Добре пчеларске праксе и докле год друге намене за које служе ове просторије ван пчеларске сезоне не наносе неповратну штету која може утицати на контаминацију меда и других пчелињих производа.*

2.1.1. Да ли се Просторије налазе на локацији која није изложена изворима загађења (дим, гасови, хемикалије, патогени микроорганизми и сл.)?

Ниво значаја 1

Просторије не би требало да се налазе на локацији која представља значајан извор контаминације и висок ризик за безбедност пчелињих производа, као што је нпр: непосредна близина аутопута, индустријских постројења, великих фарми животиња, депонија, центара за складиштење и дистрибуцију хемикалија и сл.

2.1.2. Да ли су врата Просторија глатка и неоштећена, од материјала који омогућава лако одржавање?

Ниво значаја 2

Просторије треба да имају глатка и неоштећена врата, од материјала који омогућава лако одржавање.

2.1.3. Да ли су зидови и плафон Просторија глатки и неоштећени, светлих боја и лаки за одржавање?

Ниво значаја 1

Просторије треба да имају глатке и неоштећене зидове и плафон (без пукотина, трагова љуштења површинског слоја, сакупљања влаге и развоја плесни), светлих боја које омогућавају лако уочавање нечистоћа, од материјала који омогућава лако одржавање.

2.1.4. Да ли су подови Просторија глатки и неоштећени, неклизајући и од водоотпорног материјала који омогућава лако одржавање?

Ниво значаја 1

Просторије треба да имају глатке и неоштећене (без већих рупа или пукотина), неклизајуће подове, без неравнина тј. места на којима се задржава влага или нечистоћа, изграђене од непропустљивог и водоотпорног материјала који омогућава лако одржавање.
У случају врцања меда у пчеларским павиљонима, под просторије пре врцања мора да се очисти, и затим прекрије одговарајућим заштитним синтетским материјалом који омогућује лако одржавање током врцања меда (линолеум, дебље пластичне фолије и сл.).

2.1.5. Да ли су Просторије опремљене на начин који омогућава њихово лако одржавање?

Ниво значаја 1

Без обзира да ли су Просторије намењене само за пчеларске радове, или је реч о просторијама домаћинства у којима се само повремено обављају пчеларски радови, потребно је да предмети и њихов распоред буду такви да омогуће лак приступ у циљу одржавања Просторија.

2.1.6. Да ли постоји адекватно осветљење Просторија?

Ниво значаја 1

Просторије треба да имају адекватно тј. јасно и неутрално осветљење које не модификује боју материјала и производа, или довољан интензитет дневног светла. Поред тога, сијалице морају имати заштиту која спречава прскање и доспевање стакла у пчелиње производе у случају њеног пуцања.

2.1.7. Да ли постоји могућност адекватног проветравања Просторија?

Ниво значаја 1

Просторије треба да имају могућност лаког проветравања у циљу смањења влаге ваздуха, могућности кондензације влаге и отклањања страних мириса који могу утицати на карактеристике пчелињих производа. Нису прихватљиве Просторије у којима су видљиви трагови кондензације и накупљања влаге као ни Просторије са присуством страних мириса. Уколико се проветравање врши помоћу прозора, они морају бити опремљени заштитним мрежама против уласка инсеката, птица и других животиња.

2.1.8. Да ли су успостављене превентивне, односно корективне мере у случају присуства пчела у Просторијама?

Ниво значаја 1

Приликом транспорта медишта или других пчелињих производа у Просторије, могуће је да са њима буде унета и понека пчела. Због смањења ризика од контаминације производа, потребно је да пчелар успостави превентивне, односно корективне мере са циљем безбедног уклањања пчела (нпр: уградња бежалица у Просторије, крађи боравак медишта у мрачном простору са малим осветљеним излазом и сл.).

2.1.9. Да ли се у непосредној близини Просторија налазе одговарајући тоалети за раднике и посетиоце?

Ниво значаја 2

Тоалет мора бити на располагању радницима и посетиоцима. Тоалет мора бити у непосредној близини Просторија (на максималној удаљености од 50 метара), без директне комуникације тј. морају постојати врата и најмање ходник или друга врста изолације и без присуства других ризика унакрсне контаминације. У случају врцања у пчеларским павиљонима, потребно је импровизовати пољски тоалет, без могућности унакрсне контаминације.

2.1.10. Да ли унутар Просторија постоји приступ пијаћој води (за пиће, прање руку, опреме и материјала)?

Ниво значаја 1

Просторије треба да имају обезбеђен приступ пијаћој води, са средствима за прање руку (сапун неутралног мириса).

2.1.11. Да ли су системи који снабдевају Просторије водом за пиће и техничком водом одговарајуће идентификовани и раздвојени?

Ниво значаја 2

Уколико Просторије располажу и техничком водом која не испуњава параметре воде за пиће, потребно је да ова два система снабдевања водом буду раздвојена и визуелно обележена (као „вода за пиће“ и „техничка вода“), без могућности унакрсне контаминације.

2.1.12. Да ли је радницима на располагању простор за пресвлачење и остављање личних ствари и одеће?

Ниво значаја 3

Препоручљиво је да радницима који обављају пчеларске послове буде на располагању посебан простор за пресвлачење и остављање цивилне одеће и других личних ствари (са могућношћу закључавања и без ризика од унакрсне контаминације).

2.1.13. Да ли су радницима који обављају пчеларске послове на располагању посебне просторије за јело и пиће?

Ниво значаја 3

Препоручљиво је да радницима који обављају пчеларске послове (и евентуалним посетиоцима) буде на располагању просторија у којој је дозвољено јело и пиће и која не представља ризик од унакрсне контаминације.

2.1.14. **Да ли Просторије, укључујући и њихово непосредно окружење, располажу са адекватном опремом за уклањање отпада?**

Ниво значаја 2

Просторије треба да имају на располагању довољан број канти за уклањање отпада (најмање једна у тоалету и у свакој Просторији). Потребно је да канте буду са поклопцима који су таквог типа да се избегава директан додир канте рукама (канте са покретним поклопцем, канте са папучицом и сл.).

2.1.15. **Да ли су успостављене превентивне / корективне мере контроле глодара?**

Ниво значаја 1

Потребно је да пчелар успостави мере контроле глодара, и то: превентивне мере (нпр: одржавање објекта тј. затварање рупа и пукотина у зидовима, вратима и прозорима, редовно уклањање отпада, затварање отвора канализационих и водоводних одвода и сливника), мере надзора (нпр: постављање механичких клопки и њихова периодична контрола), и у случају потребе, корективне мере (спровођење дератизације).

2.1.16. **Да ли је пчеларска опрема која се користи у Просторијама одговарајућа?**

Ниво значаја 1

Пчеларска опрема која се користи у Просторијама (отклапачи сача, пчеларске виљушке, ножеви за отклапање сача, центрифуге, сита тј. цедила за мед, канте за мед, бурад за мед, пумпе и цеви за претакање меда и др.) треба да је направљена тако да су све површине које долазе у додир са медом и другим пчелињим производима направљене од материјала који су одобрени за употребу у прехрамбеној индустрији и који су инертни тј. не реагују са медом и другим пчелињим производима и не утичу на њихову исправност. Поред тога, ова опрема треба да је лака за одржавање.

2.2 ХИГИЈЕНА И ОДРЖАВАЊЕ ПРОСТОРИЈА И ОПРЕМЕ ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА

2.2.1. **Да ли се простор непосредно око Просторија одржава у хигијенски задовољавајућем стању?**

Ниво значаја 1

У непосредном окружењу Просторија је потребно редовно косити траву, сакупљати и уклањати отпад, а сам приступ Просторијама одржавати чистим.

2.2.2. **Да ли се чишћење, прање и дезинфекција Просторија и опреме врши у складу са документованим Планом чишћења, прања и дезинфекције (у даљем тексту: План чишћења)?**

Ниво значаја 2

У циљу спречавања контаминације, потребно је вршити периодично чишћење и/или прање (а по потреби и дезинфекцију) Просторија и опреме у складу са документованим Планом чишћења. План чишћења треба да буде прилагођен врсти и обиму пчеларских радова, и треба да садржи најмање следеће податке: предмет чишћења (ходници, тоалети, зидови, плафон, подови, пчеларска опрема и сл.), назив средства за чишћење/прање/дезинфекцију, количину/концентрацију средства, кратак опис поступка, учесталост и име извршиоца.

2.2.3. **Да ли се врши чишћење, прање и дезинфекција одговарајућих Просторија и опреме пре почетка пчеларских радова, о чему се воде и чувају записи?**

Ниво значаја 1

Пре почетка обављања пчеларских радова (нпр: центрифугирање меда, вађење матичног млеча, складиштење или паковање меда и других пчелињих производа и сл.) потребно је:

- најпре из Просторија уклонити све оно што би могло бити извор контаминације пчелињих производа,
- затим све предмете и опрему одмакнути од зида, односно распоредити на начин који омогућава ефикасно чишћење и обављање радова, и након тога
- извршити ефикасно чишћење и/или прање и по потреби дезинфекцију одговарајуће просторије и опреме која се користи. Одговарајући записи се воде у Евиденционом обрасцу бр. 1 - Евиденција о чишћењу и/или прању и по потреби дезинфекцији.

2.2.4. **Да ли се врши адекватно проветравање Просторија пре почетка радова са пчелињим производима?**

Ниво значаја 1

У циљу смањења влажности ваздуха и одстрањивања страних мириса, потребно је пре почетка пчеларских радова (центрифугирања меда, паковања, обраде и складиштења меда и других пчелињих производа и др.) проветрити Просторије и одстранити из њих све материје и производе са страним мирисима.

2.2.5. **Да ли је опрема која се користи приликом пчеларских радова у Просторијама у задовољавајућем стању?**

Ниво значаја 1

Пчеларска опрема која се користи приликом радова у Просторијама треба да је чиста и без оштећења, а површине те опреме које долазе у контакт са медом и другим пчелињим производима не смеју бити извор контаминације (нпр: зарђале, напукле и сл.).

2.2.6. **Да ли су средства која се употребљавају за чишћење, прање и дезинфекцију површина које могу доћи у контакт са пчелињим производима, одобрена за употребу у прехрамбеној индустрији и да ли се користе у складу са упутством тј. препоруком произвођача?**

Ниво значаја 1

Средства за чишћење и/или прање и по потреби дезинфекцију која се употребљавају у Просторијама на површинама које могу доћи у контакт са медом и другим пчелињим производима (нпр: зидови центрифуге, опрема за отклапање саћа, канте и бурад за мед, пумпа и цеви за мед и сл.) треба да буду одобрена за употребу у прехрамбеној индустрији (фабрички предвиђена за чишћење и/или прање и/или дезинфекцију у домаћинству и прехрамбеној индустрији).

2.2.7. **Да ли се средства која се употребљавају за чишћење, прање и дезинфекцију Просторија и опреме складиште на одговарајући начин како би се избегла контаминација меда и других пчелињих производа?**

Ниво значаја 1

Средства за чишћење и/или прање и по потреби дезинфекцију која се употребљавају за одржавање Просторија и пчеларске опреме складиште се у простору намењеном за то, одвојено од простора у којем се врши вађење, складиштење, обрада и паковање меда и других пчелињих производа, без могућности унакрсне контаминације.

2.3 ОСОБЉЕ ПРОСТОРИЈА ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА (хигијена и безбедност на раду)

2.3.1. **Да ли особље које у Просторијама обавља пчеларске радове има на располагању и да ли користи чисту радну одећу и обућу која не представља извор контаминације производа?**

Ниво значаја 3

Препоручљиво је да особље (пчелар и други радници) током пчеларских радова унутар Просторија има на располагању чисту радну одећу и обућу, односно да избегава рад у цивилној одећи и обући (тј. у истој одећи и обући која је ношена изван Просторија, пре почетка пчеларских радова). Радна одећа не сме да буде поцепана, а радна обућа треба да је без високих потпетица и да се не клиза.

2.3.2. **Да ли је особљу које у Просторијама обавља пчеларске радове и посетиоцима доступан комплетан и адекватан прибор за прву помоћ?**

Ниво значаја 2

Просторије треба да буду опремљене комплетом прибора за прву помоћ (са опремом којој није истекао рок употребе и која се, по потреби редовно допуњује, а која између осталог, садржи и лек који може да ублажи евентуалну алергијску реакцију на пчелињи отров - антихистаминик или кортикостероид у таблетама). *(Примери неких од лекова који су тренутно доступни у Србији: Аериус, Ксизал, Пресинг, Пронисон и др.)*

2.3.3. **Да ли су пчелар, особље, које у Просторијама обавља пчеларске радове и сви посетиоци упознати са правилима по питању хигијене и безбедности на раду?**

Ниво значаја 1

Потребно је да пчелар унутар Просторија има видно истакнуто, документовано Радно упутство за хигијену и безбедност на раду са којим треба, поред њега, да буду упознати и сви радници који унутар Просторија обављају пчеларске радове, као и сви посетиоци. Својим потписом пчелар (најмање једанпут годишње), радници и посетиоци изјављују да су упознати и сагласни са правилима понашања унутар Просторија.

2.3.4. **Да ли се унутар Просторија поштују основне одредбе о хигијени?**

Ниво значаја 1

Приликом обављања пчеларских радова у Просторијама, потребно је да сви присутни примењују основне одредбе о хигијени (забрањено је пушење, јело и пиће су дозвољени само на месту намењеном за те сврхе, забрањена је употреба алкохола и јаких мириса - парфема, дезодоранса и сл., обавезно је прање руку након јела, након сваке употребе тоалета и друге врсте пауза, забрањен приступ особама са незбринутим тј. отвореним ранама, као и особама болесним од инфективних болести које могу бити извор заразе, односно особама са симптомима тих болести – повишена температура, повраћање, дијареја и сл., забрањено је ношење накита, дугачке невезане косе и сл.).

2.3.5. **Да ли се отпад редовно уклања из Просторија и из њиховог непосредног окружења?**

Ниво значаја 1

У периоду када се обављају пчеларски радови, унутар Просторија је дозвољена само мања количина отпада (количина из текућег радног дана). У непосредном окружењу Просторија није дозвољено нагомилавање отпада, односно његово одлагање изван опреме предвиђене за то (затворених канти, контејнера и сл.).

2.4 ПРОИЗВОДЊА МЕДА

2.4.1. **Да ли је обезбеђено да се током обављања пчеларских радова, у истим Просторијама не обављају било које друге активности?**

Ниво значаја 1

Потребно је да се пчеларски радови врше одвојено, у простору или у времену, од свих других радова. Уколико постоје Просторије намењене искључиво за пчеларске радове, реч је о просторном одвајању. Уколико је реч о Просторијама домаћинства које се користе и за неке друге активности осим пчеларских радова (у случају малих произвођача, чији је годишњи обим производње мањи од 4.000 килограма меда) потребно је да ове две врсте активности буду временски одвојене. Забрањено је истовремено обављање пчеларских и непчеларских активности у истим Просторијама.

2.4.2. **Да ли се за отклапање саћа и центрифугирање (врцање) меда користи чист прибор и опрема?**

Ниво значаја 1

Сав прибор и опрема који се користе за отклапање саћа и центифугирање меда (отклапачи саћа, пчеларске виљушке, пчеларски ножеви за отклапање саћа, корита за отклапање, посуде за воштано-медне поклопчиће, центрифуга, цедила, канте за мед и др.) морају бити чисти на почетку рада.

2.4.3. **Да ли се примењују одговарајуће мере уклањања механичких примеса из врцаног меда?**

Ниво значаја 1

Приликом центрифугирања, у мед могу доспети одређене механичке примесе (делови воска, дрвета и сл.) и са тим у вези пчелар треба да предузима мере за спречавање и одстрањивање таквих примеса коришћењем макрофилтера од нерђајућег материјала тј. дуплих сита (цедила) приликом прихвата меда из центрифуге, односно скидањем површинског слоја меда у кантама са медом након таложења, односно доспевања нечистоћа на површину. Ако не користимо цедила, прво отплављивање воштаних остатака са површине меда врши се три дана након врцања, а друго четрнаест дана након врцања.

2.4.4. **Да ли се води евиденција о процесу центрифугирања (врцања) меда, а релевантни записи чувају?**

Ниво значаја 1

Потребно је да пчелар, у циљу следљивости производа, води евиденцију о центрифугирању (врцању) меда, која као минимум, треба да обухвати: датум центрифугирања меда, ознаку пчелињака са којег потичу рамови са медом, број наставака са медом који су центрифугирани, количину центрифугираног меда, врсту паковања у којима се тај мед складишти и ознаку серије (ЛОТ број), напомену о евентуалном узорковању и потпис одговорне особе за центрифугирање. Пример формулара за евидентирање процеса центрифугирања се налази у Евиденционом обрасцу бр. 5 (Евиденција центрифугирања (врцања) меда).

2.4.5. **Да ли се на одговарајући начин поступа са празним рамовима са саћем након што је из њих центрифугиран (изврцан) мед?**

Ниво значаја 3

Препоручљиво је враћање празних рамова са саћем у кошницу током вечерњих сати, како би их пчеле очистиле од евентуалних остатака меда и тиме спречиле накнадну ферментацију у случају неадекватног складиштења, што је истовремено и превенција појаве евентуалне грабежи.

2.4.6. **Да ли се паковање меда врши одвојено од других радова унутар Просторија?**

Ниво значаја 1

Потребно је да се процес пуњења (паковања) меда врши одвојено, у простору или у времену, од центифугирања меда, као и осталих пчеларских и било којих других радова.

2.4.7. **Да ли се загревање меда приликом паковања врши на одговарајући начин?**

Ниво значаја 1

Уколико се приликом паковања меда врши његово претходно загревање (у циљу декристализације или постизања течније конзистенције), потребно је контролисати да температура загревања не буде виша од 40°C, како не би дошло до нарушавања квалитета меда. Није дозвољено загревање меда микроталасним зрацима, као ни пастеризација меда.

2.4.8. **Да ли се води евиденција о процесу паковања меда, а релевантни записи чувају?**

Ниво значаја 1

Потребно је да пчелар, који продаје мед на мало, у циљу следљивости производа, води евиденцију о паковању меда, која као минимум, треба да обухвати: датум паковања, порекло меда, количину меда који се пакује, врсту амбалаже и број појединачних паковања упакованог производа, ознаку серије производа (ЛОТ број), напомену о евентуалном узорковању и потпис одговорне особе. Пример формулара за евиденцију финалног паковања се налази у Евиденционом обрасцу бр. 6 (Евиденција паковања меда).

2.4.9. **Да ли је пчелар извршио узорковање и испитивање параметара квалитета меда?**

Ниво значаја 1

Потребно је да пчелар, најмање једном годишње, изврши узорковање и испитивање квалитета меда у складу са законски прописаним критеријумима квалитета. Ако пчелар продаје мед искључиво на велико, и купац меда обавља узорковање и испитивање квалитета меда, пчелар нема обавезу наведене годишње контроле квалитета меда. Ако пчелар самостално продаје мед, он гарантује његов квалитет, тј. да у процесу производње није, на недозвољени начин, користио шећер кроз прихрану пчела као ни разне врсте глукозно-фруктозних сирупа и друге врсте сладила. Ако пчелар продаје мед на велико, па се мед пласира на тржиште кроз трговине, које врсте, као и евентуалне анализе на евентуално присуство ГМ полена, који није дозвољен.

2.4.10. **Да ли се мед складишти на одговарајући начин и без могућности контаминације?**

Ниво значаја 1

Простор за складиштење меда треба да је чист и сув, замрачен тј. са ограниченим присуством светлости и са температуром од највише 25°C (оптимална температура складиштења је 10°C – 20°C). У истој просторији није дозвољено складиштење супстанци које би могле бити извор контаминације.

2.4.11. **Да ли се празне посуде (амбалажа) за складиштење и паковање меда складиште на одговарајући начин и без могућности контаминације?**

Ниво значаја 2

Празне посуде и амбалажа за складиштење и паковање меда (бурад, канте, тегле и сл.) треба да су ускладиштене у сувом и чистом простору, одвојено од супстанци које би могле бити извор контаминације (нпр: пестициди, горива, мазива и сл.).
Дозвољено је складиштење посуда и амбалаже за мед у истим просторијама у којима се складишти мед.

2.4.12. **Да ли се пчеларски материјал (сатне основе, празно саће, тела кошнице и сл.) складиште на одговарајући начин и без могућности контаминације?**

Ниво значаја 2

Материјал који се сваке године користи у пчеларству (тела кошнице, рамови без саћа, подњаче, поклопне даске, кровови и сл.) треба да буде ускладиштен у чистом и сувом простору, у коме се не налазе супстанце које могу изазвати контаминацију (нпр: средства за здравствену заштиту пчела, пестициди, горива, мазива и сл.).
Изграђено саће, сатне основе, погаче пчелињег воска и слично, треба чувати у чистом, сувом, проветреном и прохладном простору у коме се не налазе супстанце које могу изазвати контаминацију (нпр: средства за здравствену заштиту пчела, пестициди, горива, мазива и сл.). Нарочито, као мера превенције против појаве восковог мољца, треба складиштити празно саће и сатне основе на начин и у условима проветрености и што нижих температура, уз периодичну контролу појаве ове штеточине.

2.5 ПРОИЗВОДЊА ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА

2.5(i) Полен (поленов прах)

2.5(i).1. **Да ли је поленов прах (полен) сакупљан са одговарајућег локалитета?**

Ниво значаја 1

У време сакупљања поленовог праха (полена) пчелиња друштва морају бити на локалитетима који се не налазе у близини органских и неорганских извора контаминације који могу негативно утицати на квалитет и здравствену безбедност полена.

2.5(i).2. **Да ли се хватачи полена (фиоке хватача) редовно празне и чисте?**

Ниво значаја 1

Полен пчеле сакупљају са цветова биљака и у корбикулама (корпицама за полен) га преносе у кошницу. Проласком кроз хватач полена, лоптице полена из корбикула испадају у прихватну фиоку хватача полена. У циљу заштите квалитета и хигијенске исправности полена, фиоке хватача полена се морају редовно празнити, количине полена сакупљеног по данима збирно евидентирати, а испражњене фиоке очистити.

2.5(i).3. **Да ли се врши чишћење „зумбе“ или другог алата за вађење полена - перге из саћа?**

Ниво значаја 2

Према начину добијања, поленов прах (полен) може бити добијен и вађењем из саћа, а ако је полен ферментисао настаје перга која се такође вади из саћа „зумбом“ или сличним алатом. Ради одржања хигијенских услова и добијања здравствено безбедног производа после сваког циклуса вађења полена или перге из саћа треба извршити дезинфекцију алата, што треба евидентирати.

2.5(i).4. **Да ли је поленов прах (полен) који је сакупљен из хватача правилно осушен?**

Ниво значаја 1

Поленов прах (полен) који се ставља у промет сме да садржи максимално 8% влаге. Свеж полен сакупљен из хватача суши се у сушари где температура ваздуха не сме да пређе 40°C. Сушара се после сваког циклуса сушења мора очистити. Сушење полена и чишћење сушаре треба евидентирати.

2.5(i).5. **Да ли је сакупљени поленов прах (полен) правилно очишћен и чист од различитих страних примеса?**

Ниво значаја 1

Полен не сме да садржи делове инсеката, легла, измет, складишне штеточине и сл. Полен се просејава и провејава на ваздушној струји ради уклањања механичких нечистоћа.

2.5(i).6. **Да ли је поленов прах (полен) складиштен у одговарајућим условима?**

Ниво значаја 1

Свеж поленов прах складишти се замрзнут у замрзивачу на -18°C са роком трајања до једне године. Једном одмрзнути поленов прах не сме се поново замрзавати. Свежи полен се може умешати у мед и конзервисати тако да рок трајања износи до две године од датума одузимања полена. Осушени поленов прах складишти се у непропусно затвореним судовима у тамном, сувом и хладном простору, на температури од око 14°C до три месеца. Код дужег складиштења од три месеца (до годину дана) мора се чувати у фрижидеру на температури од 2°C до 7°C, или у замрзивачу. Поленов прах не сме бити ужегао.

2.5(ii) Матични млеч

2.5(ii).1. **Да ли су, приликом производње матичног млеча, испоштоване одредбе у вези услова производње и одговарајуће опреме?**

Ниво значаја 1

Матични млеч се производи пресађивањем ларви у воштане основе матичњака. Матични млеч се вади из започетих матичњака 68 до 72 часа после пресађивања и не сме бити пореклом из затворених матичњака или из трутовског легла. Пресађивање и вађење ларви из започетих матичњака обавља се под тзв. хладном –„лед“ светлошћу. За вађење матичног млеча користи се шпатула или вакуумска пумпица са стакленим усисником. Сва опрема која се користи за производњу и вађење матичног млеча мора бити чиста пре употребе. О производњи матичног млеча се води евиденција, а одговарајући записи чувају.

2.5(ii).2. **Да ли се матични млеч правилно амбалажира, складишти и чува?**

Ниво значаја 1

Матичним млечом се, након вађења из матичњака, пуне стаклене бочице до врха да се истисне ваздух и херметички затварају гуменим или пластичним затварачем. Бочице се одмах након пуњења морају стављати на хладно место - у ручне фрижидере (привремено складиштење), односно у фрижидер или замрзивач (стално место чувања). Матични млеч се чува у херметички затвореним стакленим судовима заштићеним од светлости, на температури фрижидера (4°C до 6°C) до пола године, а на температури замрзивача (-18°C) до једне године. Једном одмрзнут матични млеч не сме се поново замрзавати. Ако се матични млеч лиофилизује рок трајања износи до две године од датума одузимања из пчелињег друштва.

2.5(iii) Прополис

2.5(iii).1.	Да ли је прополис произведен на адекватан начин?

Ниво значаја 1

Сакупљање прополиса се може обављати на неколико начина:

- додавањем у кошницу мрежа које морају бити од одговарајућих материјала који не утичу негативно на квалитет или здравствену безбедност прополиса,
- помоћу хватача од дрвених летвица и
- стругањем са делова кошница и рамова, при чему саструган прополис не сме садржати опиљке дрвета.

Прополис се не сме сакупљати са површина које су претходно третиране средствима која могу угрозити здравствену безбедност производа.

2.5(iii).2.	Да ли се прополис чува у одговарајућим условима?

Ниво значаја 2

Сирови прополис чува се замрзнут у затвореној амбалажи.
Алкохолни раствор прополиса чува се у тамним бочицама на хладном и тамном месту, а оптимална температура чувања износи од 10°C до 15°C.

2.5(iv) Пчелињи восак

2.5(iv).1.	Да ли је произведени пчелињи восак адекватног квалитета?

Ниво значаја 1

Пчелињем воску не смеју се додавати адитиви (нпр. парафин и др.). Код претапања пчелињег воска морају се користити судови који не угрожавају квалитет и хигијенску исправност воска.

2.5(v) Пчелињи отров

2.5(v).1.	Да ли је пчелињи отров добијен на одговарајући начин, поштујући притом посебне одредбе хигијене и безбедности на раду?

Ниво значаја 1

Након третмана пчела са електростимулатором, стакло на коме су пчеле нанеле отров вади се из свог рама и односи у посебну просторију где се отров суши. Након сушења отров се саструже са стакла и сакупља у стаклене тамне бочице. Особа која сакупља сасушени отров мора бити заштићена маском и заштитним наочарима.
Прибор и део опреме који се користе за производњу пчелињег отрова, а посебно стаклене плоче на којима се пчелињи отров хвата и суши, морају се приликом сваког циклуса дезинфиковати.
Због могуће повећане агресивности пчела на пчелињацима на којима се добија пчелињи отров, посебно треба повести рачуна о безбедности људи или животиња у близини.

2.5(v).2.	Да ли се пчелињи отров адекватно чува?

Ниво значаја 2

Пчелињи отров се пакује у херметички затворене тамне стаклене бочице и чува на тамном и хладном месту, а оптимално у замрзивачу.
Пчелињи отров ставља се на тржиште сушен у облику белог кристалног праха са роком трајања од једне године од датума одузимања из пчелињег друштва.

2.6 УПРАВЉАЊЕ ТОКОМ ПРОИЗВОДА И ДОКУМЕНТАЦИЈОМ

2.6.1.	Да ли, приликом продаје меда исте врсте и других пчелињих производа, пчелар води рачуна о ротацији залиха (поштовање принципа: први унутра – први напоље)?

Ниво значаја 3

Препоручљиво је да приликом продаје меда исте врсте (нпр: багремов мед, липов мед и сл.) и других пчелињих производа, пчелар води рачуна о правилној ротацији залиха, односно да се прво продаје производ који је први произведен, а касније производ који је касније произведен (принцип: први унутра – први напоље; последњи унутра – последњи напоље), како би се избегло непотребно дуготрајно складиштење и погоршање карактеристика пчелињих производа.

2.6.2.	**Да ли пчелар има приступ Радном упутству за управљање жалбама (од стране потрошача, купаца, удружења пчелара, удружења потрошача...), и да ли се придржава инструкција датих у њему?**
Ниво значаја 1	У оквиру своје документације, пчелар треба да поседује Радно упутство за управљање жалбама, и да је упознат са одредбама овог упутства. У складу са тим, потребно је да пчелар евидентира све релевантне приспеле жалбе, као и резултате њиховог решавања, а документацију о томе да чува.

2.6.3.	**Да ли је пчелар успоставио следљивост, од пчелињака до продаје меда и других пчелињих производа добијених у процесу производње по захтевима Добре пчеларске праксе?**
Ниво значаја 1	Пчелар треба да има успостављен документовани систем следљивости меда и других пчелињих производа током целог производног процеса.

2.6.4.	**Да ли је пчелар спровео самооцењивање (тј. унутрашњу контролу) у складу са стандардом Добре пчеларске праксе најмање једном годишње?**
Ниво значаја 1	Потребно је да пчелар сам, најмање једном годишње изврши самооцењивање, односно унутрашњу контролу производње у складу са стандардом Добре пчеларске праксе. Самооцењивање тј. унутрашњу контролу пчелар врши попуњавањем званичне листе провере (тзв. чек листе), коју користи и екстерни пчеларски контролор. Записи о спроведеном самооцењивању (попуњена чек листа и пратећа документација) се воде и чувају.

2.6.5.	**Да ли пчелар сву релевантну документацију за спровођење Добре пчеларске праксе чува најмање 2 године?**
Ниво значаја 1	Потребно је да пчелар чува сву релевантну документацију (записе и пратећу документацију) за спровођење стандарда Добре пчеларске праксе најмање 2 године, на одговарајућем месту одређеном за чување документације.

НИВО ЗНАЧАЈА КОНТРОЛНИХ ТАЧАКА СТАНДАРДА ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ МОЖЕ БИТИ:
1 – **КОНТРОЛНЕ ТАЧКЕ ПРИМАРНОГ ЗНАЧАЈА.** ЗА УСАГЛАШАВАЊЕ СА ЗАХТЕВИМА СТАНДАРДА СВЕ (100%) ПРИМЕНЉИВЕ ТАЧКЕ ИЗ ОВЕ ГРУПЕ МОРАЈУ БИТИ ИСПУЊЕНЕ;
2 – **КОНТРОЛНЕ ТАЧКЕ СЕКУНДАРНОГ ЗНАЧАЈА.** ЗА УСАГЛАШАВАЊЕ СА ЗАХТЕВИМА СТАНДАРДА НАЈМАЊЕ 60% ПРИМЕНЉИВИХ ТАЧАКА ИЗ ОВЕ ГРУПЕ МОРАЈУ БИТИ ИСПУЊЕНЕ;
3 – **КОНТРОЛНЕ ТАЧКЕ ТЕРЦИЈАРНОГ ЗНАЧАЈА** – ТЗВ. ТАЧКЕ ПРЕПОРУКЕ. ЗА УСАГЛАШАВАЊЕ СА ЗАХТЕВИМА СТАНДАРДА ПРИМЕНЉИВЕ ТАЧКЕ ИЗ ОВЕ ГРУПЕ НЕ МОРАЈУ БИТИ ИСПУЊЕНЕ, АЛИ СЕ ПЧЕЛАРИМА ПРЕПОРУЧУЈЕ ЊИХОВО ИСПУЊАВАЊЕ. ПРИЛИКОМ ЕВЕНТУАЛНИХ, КАСНИЈИХ ИЗМЕНА ИЛИ ДОПУНА ОВОГ СТАНДАРДА, МОЖЕ ДОЋИ ДО ПРЕЛАСКА НЕКИХ ОД ОВИХ ТАЧАКА У КОНТРОЛНЕ ТАЧКЕ СЕКУНДАРНОГ ИЛИ ПРИМАРНОГ ЗНАЧАЈА.

РАДНО УПУТСТВО О ХИГИЈЕНИ И БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ НА ПЧЕЛИЊАКУ (ЗА ПЧЕЛАРЕ, ОСОБЉЕ ПЧЕЛИЊАКА И ДРУГЕ ПОСЕТИОЦЕ)

- **УКОЛИКО ИМАТЕ ЗДРАВСТВЕНИХ ПРОБЛЕМА, ПРИЈАВИТЕ ИХ ПЧЕЛАРУ ПРЕ УЛАСКА НА ПЧЕЛИЊАК**
- **УКОЛИКО СТЕ АЛЕРГИЧНИ НА УБОД ПЧЕЛЕ (ПЧЕЛИЊИ ОТРОВ), ДУЖНИ СТЕ ДА ТО ОБАВЕЗНО ПРИЈАВИТЕ ПЧЕЛАРУ ПРЕ УЛАСКА НА ПЧЕЛИЊАК**
- **ПРАЊЕ РУКУ ЈЕ ОБАВЕЗНО ПРЕ ПОЧЕТКА РАДА СА ПЧЕЛАМА, НАКОН СВАКЕ ПАУЗЕ И СВАКЕ СИТУАЦИЈЕ У КОЈОЈ ЈЕ МОГЛО ДОЋИ ДО ПРЉАЊА РУКУ**
- **ЗАБРАЊЕНА ЈЕ УПОТРЕБА ЈАКИХ МИРИСА НА ПЧЕЛИЊАКУ, КАО И ПРИСТУП ПЧЕЛАМА ОСОБАМА СА ИЗРАЗИТО ЈАКИМ МИРИСОМ (ОД ПАРФЕМА, ДЕЗОДОРАНСА И СЛ.)**
- **ЗАБРАЊЕНО ЈЕ УВОЂЕЊЕ ДОМАЋИХ ЖИВОТИЊА НА ПЧЕЛИЊАК**
- **ЈЕЛО И ПИЋЕ НА ПЧЕЛИЊАКУ СУ ДОПУШТЕНИ САМО НА МЕСТУ ОДРЕЂЕНОМ ЗА ТО**
- **ПРИ УЛАСКУ НА ПЧЕЛИЊАК, ДУГУ КОСУ ЈЕ ПОТРЕБНО ВЕЗАТИ**
- **ПРЕ ПОЧЕТКА РАДА ПОВЕДИТЕ РАЧУНА О МОГУЋОЈ ПОЈАВИ ЗМИЈА И ИНСЕКАТА ПОПУТ СТРШЉЕНА И ОСА НА ПЧЕЛИЊАКУ**
- **ОБИЛАЗАК ПЧЕЛИЊАКА ЈЕ ДОЗВОЉЕН САМО УЗ ПРАТЊУ ВЛАСНИКА ПЧЕЛИЊАКА**
- **У ТОКУ РАДА, ПЧЕЛАРСКА ОПРЕМА (ТЕЛА И РАМОВИ) И ПЧЕЛАРСКИ АЛАТ СЕ НЕ СМЕЈУ СТАВЉАТИ ДИРЕКТНО НА ЗЕМЉУ ИЛИ ДРУГУ ПРЉАВУ ПОВРШИНУ**
- **ЗБОГ ВАШЕ БЕЗБЕДНОСТИ ЈЕ ПРЕПОРУЧЉИВО ДА НОСИТЕ ЧИСТУ ЗАШТИТНУ ОДЕЋУ**
- **УКОЛИКО ИМАТЕ ПОВРЕДЕ ИЛИ ОТВОРЕНЕ РАНЕ, ИЛИ У ТОКУ РАДА ДОЂЕ ДО ЊИХ, БЕЗ ОДЛАГАЊА ИХ ПОКРИЈТЕ ВОДООТПОРНИМ ФЛАСТЕРОМ**
- **НА ПЧЕЛИЊАКУ ЈЕ ПРИСУТАН КОМПЛЕТАН ПРИБОР ЗА ПРВУ ПОМОЋ, КОЈИ САДРЖИ И АНТИХИСТАМИНИКЕ И КОРТИКОСТЕРОИДЕ**
- **ПРИЛИКОМ РАДА НА ВИСОКИМ ТЕМПЕРАТУРАМА КОНЗУМИРАЈТЕ МАЊЕ КОЛИЧИНЕ ВОДЕ У КРАЋИМ РАЗМАЦИМА**
- **УКОЛИКО ПРИЛИКОМ РАДА НА ПЧЕЛИЊАКУ ДОЖИВИТЕ БИЛО КАКВУ ВРСТУ ПОВРЕДЕ, ОДМАХ О ТОМЕ ОБАВЕСТИТЕ ВЛАСНИКА ПЧЕЛА ИЛИ ДРУГУ ПРИСУТНУ ОСОБУ, А У СЛУЧАЈУ ПОТРЕБЕ И СЛУЖБУ ХИТНЕ ПОМОЋИ НА ТЕЛЕФОН: 194**
- **УКОЛИКО ПРИЛИКОМ РАДА НА ПЧЕЛИЊАКУ ДОЂЕ ДО ПОЖАРА КОЈИ НЕ МОЖЕТЕ ЛОКАЛИЗОВАТИ, ПОЗОВИТЕ ВАТРОГАСНУ СЛУЖБУ НА ТЕЛЕФОН: 193**
- **НА КРАЈУ РАДНОГ ДАНА СВАКИ РАДНИК НА ПЧЕЛИЊАКУ ЈЕ ДУЖАН ДА СКЛОНИ РАДНУ ОПРЕМУ**
- **ОТПАД КОЈИ НАСТАЈЕ ТОКОМ РАДНОГ ДАНА ОДЛАЖЕ СЕ У КЕСЕ ЗА СМЕЋЕ НА МЕСТУ ОДРЕЂЕНОМ ЗА ТО И НА КРАЈУ ДАНА ОДНОСИ СА ПЧЕЛИЊАКА**

ИЗЈАВА У ВЕЗИ СА РАДНИМ УПУТСТВОМ О ХИГИЈЕНИ И БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ НА ПЧЕЛИЊАКУ

_____ (име власника пчелињака)

Својим потписом изјављујем да сам упознат/а и да прихватам одредбе Радног упутства о хигијени и безбедности на раду на пчелињаку:

Р. бр.	Датум	Име и презиме	У функцији [1]	Потпис

[1]Власник пчелињака; особље пчелињака (радник); посетилац и др.

РАДНО УПУТСТВО О ХИГИЈЕНИ И БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ УНУТАР ПРОСТОРИЈА ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА (ЗА ПЧЕЛАРЕ, РАДНИКЕ И ПОСЕТИОЦЕ)

- **УКОЛИКО ИМАТЕ ЗДРАВСТВЕНИХ ПРОБЛЕМА, ПРИЈАВИТЕ ИХ ПЧЕЛАРУ, ОДНОСНО ОДГОВОРНОЈ ОСОБИ ПРЕ УЛАСКА**
- **УКОЛИКО СТЕ АЛЕРГИЧНИ НА УБОД ПЧЕЛЕ (ПЧЕЛИЊИ ОТРОВ), ДУЖНИ СТЕ ДА ТО ПРИЈАВИТЕ ПРЕ УЛАСКА**
- **ОБИЛАЗАК ПРОСТОРИЈА ЈЕ ДОЗВОЉЕН САМО УЗ ПРАТЊУ ПЧЕЛАРА, ОДНОСНО ОДГОВОРНЕ ОСОБЕ**
- **ПРАЊЕ РУКУ ЈЕ ОБАВЕЗНО ПРЕ ПОЧЕТКА РАДА/ОБИЛАСКА, НАКОН СВАКЕ ПАУЗЕ И СВАКЕ СИТУАЦИЈЕ У КОЈОЈ ЈЕ МОГЛО ДОЋИ ДО ПРЉАЊА РУКУ У ТОКУ РАДНОГ ДАНА**
- **НОСИТЕ ЧИСТУ И НЕОШТЕЋЕНУ РАДНУ ОДЕЋУ И ОБУЋУ**
- **РАДНУ ОДЕЋУ И ОБУЋУ РЕДОВНО ОДРЖАВАЈТЕ ЧИСТИМ**
- **ПРИ УЛАСКУ, ДУГУ КОСУ ЈЕ ПОТРЕБНО ВЕЗАТИ**
- **У ТОКУ РАДА, ПЧЕЛАРСКА ОПРЕМА (ТЕЛА, РАМОВИ И ДР.) СЕ НЕ СМЕЈУ СТАВЉАТИ ДИРЕКТНО НА ПОД**
- **ПОСЕТИОЦИМА ЈЕ ЗАБРАЊЕНО ДОДИРИВАЊЕ ПЧЕЛАРСКЕ ОПРЕМЕ И ПРОИЗВОДА У ТОКУ ПРОИЗВОДНОГ ПРОЦЕСА**
- **ЗАБРАЊЕНО ЈЕ ПУШЕЊЕ И КОНЗУМИРАЊЕ АЛКОХОЛА УНУТАР ПРОСТОРИЈА, А ЈЕЛО И ПИЋЕ СУ ДОПУШТЕНИ САМО НА МЕСТУ ОДРЕЂЕНОМ ЗА ТО**
- **ЗАБРАЊЕНА ЈЕ УПОТРЕБА ЈАКИХ МИРИСА КАО И РАД СА ПЧЕЛИЊИМ ПРОИЗВОДИМА ОСОБАМА СА ИЗРАЗИТО ЈАКИМ МИРИСОМ (ОД ПАРФЕМА, ДЕЗОДОРАНСА И СЛ.)**
- **ЗАБРАЊЕНО ЈЕ НОШЕЊЕ САТА, ШНАЛИ ЗА КОСУ И НАКИТА**
- **ЗАБРАЊЕН ЈЕ ПРИСТУП И УВОЂЕЊЕ ДОМАЋИХ ЖИВОТИЊА**
- **У ТОКУ ПЧЕЛАРСКИХ РАДОВА, ДЕЦИ МЛАЂОЈ ОД 7 ГОДИНА ЈЕ ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП У ПРОСТОРИЈЕ**
- **УКОЛИКО У ТОКУ РАДА ДОЂЕ ДО КВАРА ИЛИ ЛОМА (ОПРЕМЕ, АМБАЛАЖЕ, ПРОЗОРА И СЛ.), ПРЕКИДА СЕ ПРОЦЕС КОЈИ ЈЕ У ТОКУ, О ТОМЕ СЕ ОБАВЕШТАВА ПЧЕЛАР, ОДНОСНО ОДГОВОРНА ОСОБА, И ДАЉЕ СЕ ПОСТУПА У СКЛАДУ СА ЊИХОВИМ УПУТСТВИМА**
- **УКОЛИКО ПРИЛИКОМ РАДА ДОЖИВИТЕ БИЛО КАКВУ ВРСТУ ПОВРЕДЕ КОЈУ НИСТЕ У СТАЊУ САМИ ДА САНИРАТЕ, ОДМАХ О ТОМЕ ОБАВЕСТИТЕ ПЧЕЛАРА ИЛИ ДРУГУ ПРИСУТНУ ОСОБУ, А У СЛУЧАЈУ ПОТРЕБЕ И СЛУЖБУ ХИТНЕ ПОМОЋИ НА ТЕЛЕФОН: 194**
- **УКОЛИКО ИМАТЕ МАЊЕ ПОВРЕДЕ, ОДНОСНО ОТВОРЕНЕ РАНЕ, ИЛИ ДО ЊИХ ДОЂЕ ТОКОМ РАДА, БЕЗ ОДЛАГАЊА ИХ ПОКРИЈТЕ ВОДООТПОРНИМ ФЛАСТЕРОМ**
- **УНУТАР ПРОСТОРИЈА ЈЕ ДОСТУПАН КОМПЛЕТАН ПРИБОР ЗА ПРВУ ПОМОЋ, КОЈИ САДРЖИ И АНТИХИСТАМИНИК ИЛИ КОРТИКОСТЕРОИД**
- **УКОЛИКО ПРИЛИКОМ РАДА ДОЂЕ ДО ПОЖАРА КОЈИ НЕ МОЖЕТЕ ЛОКАЛИЗОВАТИ, ПОЗОВИТЕ ВАТРОГАСНУ СЛУЖБУ НА ТЕЛЕФОН: 193**
- **НА КРАЈУ РАДНОГ ДАНА СВАКИ РАДНИК ЈЕ ДУЖАН ДА СКЛОНИ РАДНУ ОПРЕМУ, ОДЕЋУ И ОБУЋУ**
- **ОТПАД КОЈИ НАСТАЈЕ ТОКОМ РАДНОГ ДАНА ОДЛАЖЕ СЕ У КАНТЕ ЗА СМЕЋЕ НА МЕСТУ ОДРЕЂЕНОМ ЗА ТО И НА КРАЈУ ДАНА УКЛАЊА ИЗ ПРОСТОРИЈА**

ИЗЈАВА У ВЕЗИ СА РАДНИМ УПУТСТВОМ О ХИГИЈЕНИ И БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ УНУТАР ПРОСТОРИЈА ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА

_____ (име власника пчелињака)

Својим потписом изјављујем да сам упознат/а и да прихватам одредбе Радног упутства о хигијени и безбедности на раду унутар Просторија:

Р. бр.	Датум	Име и презиме	У функцији [1]	Потпис

[1]Власник пчелињака (пчелар); радник; посетилац и др.

РАДНО УПУТСТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ ЖАЛБАМА

- Жалбе, приговори и рекламације (у даљем тексту: Жалбе) у вези са производњом меда и других пчелињих производа, односно у вези са самим производима могу се подносити пчелару укљученом у систем Добре пчеларске праксе

- Жалбе могу бити поднете пчелару од стране купаца или потрошача пчелињих производа, других пчелара и удружења пчелара, као и од стране других заинтересованих страна

- Жалбе не могу бити поднете анонимно, већ подносилац жалбе мора доставити следеће податке да би његова жалба била евидентирана и узета у разматрање: име и презиме (као и назив организације у чије име наступа, ако је применљиво), контакт податке (телефон, адресу, телефакс, електронску тј. мејл адресу и сл.), као и детаље у вези са жалбом (да ли се односи на пчелињи производ или на процес производње, природа тј. опис жалбе и др.)

- Пчелар је дужан да евидентира све приспеле жалбе и неопходне податке, и да након тога спроведе прикупљање и обраду информација релевантних за решавање жалби

- На основу прикупљених и обрађених информација, пчелар доноси закључак о жалби, односно да ли је жалба оправдана или неоправдана

- У случају да је реч о оправданој жалби, приступа се њеном решавању, односно спровођењу корективних мера, које се спроводе са циљем отклањања узрока који су проузроковали ситуацију описану у жалби, као и спровођењу корекција тј. отклањања последица до којих је дошло због те ситуације

- О закључку (било да је жалба оправдана или неоправдана) и решавању жалбе (о предузетим корективним мерама у случају оправдане жалбе) пчелар је дужан да обавести подносиоца жалбе писаним путем

- Записе и пратећу документацију у вези са пријемом и решавањем жалби пчелар је дужан да чува

ЕВИДЕНЦИЈА _____ (име и презиме пчелара)
О ЧИШЋЕЊУ И/ИЛИ ПРАЊУ И ПО ПОТРЕБИ ДЕЗИНФЕКЦИЈИ

Р. бр.	Датум	Предмет чишћења и/или прања	Дезинфекција (да / не)	Примењено средство[2]	Потпис извршиоца

[1] Нпр: пчеларска опрема (нож, димилица, опрема за скидање медних поклопаца, центрифуга, бурићи, канте и сл.); просторије за врцање меда; просторије за складиштење репроматеријала и производа; тоалети и сл.
[2] У случају набавке и употребе комерцијалног средства за чишћење и дезинфекцију, потребно је чувати декларацију

ЕВИДЕНЦИОНИ ОБРАЗАЦ ЗА ПРЕГЛЕДЕ ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА, ПРИХРАНУ И ДРУГЕ ПЧЕЛАРСКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ
(за појединачну или групну евиденцију)

ИД пчелињака _____ **Име и презиме пчелара**_____

Датум прегледа и навођење друштава на којима је интервенисано	Број улица са пчелама*	Легло*	Храна*	Присутност матице*	Симптоми и знаци болести	Интервенције у вези са прегледом	Редни број коментара:

**Необавезне рубрике (само по потреби, код пролећног и/или јесењег прегледа). Легло се означава бројем рамова са леглом. Храна се означава процењеним бројем килограма. Присутност матице се означава са Да или Не.*

Сви коментари у вези затеченог стања и извршених радњи се уносе у ову табелу, само се редни број коментара евидентира у евиденционом обрасцу

Број	Коментар

ЗАПИС О ТРЕТИРАЊУ ПЧЕЛА _____ **(име и презиме пчелара)**

Р. бр.	Датум и навођење друштава на којима је интервенисано	Назив употребљеног препарата / средства	Напомена

ЕВИДЕНЦИЈА НАБАВКЕ РЕПРОМАТЕРИЈАЛА _____ **(име и презиме пчелара)**

Р. бр.	Датум набавке	Назив набављеног производа [1]	Количина производа [2]	Назив и адреса добављача [3]	Напомена [4]

[1] Нпр: сатне основе, шећер за прихрану пчела, шећерно-медна погача, препарат „XX“ за додатак исхрани пчела, препарат „XX“ за здравствену заштиту пчела, матица, пакетни рој пчела, рој пчела на рамовима, жица за фиксирање сатних основа и др.

[2] Обавезно навести и јединицу мере, нпр: 5 килограма, 10 литара, 50 комада и др.

[3] Без обзира да ли је производ набављен од физичког или правног лица, треба навести његов назив (име и презиме) и адресу

[4] Нпр: поклон/донација Удружења пчелара, заједничка набавка преко Удружења пчелара, сопствена производња и сл.

ЕВИДЕНЦИЈА СОПСТВЕНЕ ПРОИЗВОДЊЕ ХРАНЕ ЗА ПЧЕЛЕ _____ **(име и презиме пчелара)**

Р. бр.	Датум набавке	Назив употребљених састојака	Назив хране за пчеле која се производи	Количина произведене хране за пчеле	Напомена

ЕВИДЕНЦИЈА ЦЕНТРИФУГИРАЊА (ВРЦАЊА) МЕДА _____

(име и презиме пчелара) **на адреси** _____*(адреса Просторија у којима је вршено центрифугирање)*

Р. бр.	Датум [1]	Порекло наставака са медом [2]	Број наставака	Врста и количина добијеног меда [3]	Врста паковања и ознака серије (ЛОТ-а) [4]	Напомена о евентуалном узорковању [5]	Потпис одговорне особе

[1] Нпр: датум центрифугирања је 27. 05. 2014. године

[2] Ознака пчелињака са којег су рамови одузети (нпр: ИД број пчелињака 458302895401)

[3] Нпр: 1.600 килограма багремовог меда

[4] Нпр: 5 буради од 300 килограма (ознаке Ц 27052014) и 4 канте од 25 килограма (ознаке Ц 27052014), при чему је ознака серије (ЛОТ број) састављена од ознаке Ц (реч је о Центрифугирању) и датума центрифугирања (27052014)

[5] Нпр: узорковано 3 кг, од чега је 2 кг послато на испитивање квалитета, а 1 кг сачуван и обележен као контролни узорак

ЕВИДЕНЦИЈА ПАКОВАЊА МЕДА _____*(име и презиме пчелара)* **на адреси** _____

_____*(адреса Просторија у којима је вршено центрифугирање)*

Р. бр.	Датум [1]	Порекло меда [2]	Количина меда [3]	Врста амбалаже и број појединачних паковања [4]	Ознака серије (ЛОТ број) [5]	Напомена о евентуалном узорковању [6]	Потпис одговорног лица

[1] Нпр: 12. 12. 2014. године

[2] Ознака судова у којима је мед који се пакује био складиштен у расутом (ринфузном) стању, нпр: Ц 27052014

[3] Нпр: 1.500 кг.

[4] Нпр: 1.500 комада стаклених тегли од 1 кг

[5] Нпр: П 12122014, при чему је ознака серије (ЛОТ број) састављена од ознаке П (реч је о Паковању производа) и датуму паковања (12122014)

[6] Нпр: узорковано 3 кг, од чега је 2 кг послато на испитивање квалитета, а 1 кг сачуван и обележен као контролни узорак

САДРЖАЈ:

- УВОДНА РЕЧ 2
- ОПШТИ ПРОПИСИ ЗА ПРИСТУП И ПРИМЕНУ СТАНДАРДА КВАЛИТЕТА "ДОБРА ПЧЕЛАРСКА ПРАКСА" 5
- УГОВОР О ЛИЦЕНЦИ У ВЕЗИ СТАНДАРДА ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ 11
- ПРИЈАВА ЗА УКЉУЧИВАЊЕ / ОБНОВУ РЕГИСТРАЦИЈЕ У СИСТЕМУ КОНТРОЛЕ ПРОИЗВОДЊЕ У СКЛАДУ СА СТАНДАРДОМ ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ 15
- ЛИСТА ПРОВЕРЕ И ИЗВЕШТАЈ О КОНТРОЛИ У СКЛАДУ СА СТАНДАРДОМ ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ 17
- ИЗВЕШТАЈ О НЕУСАГЛАШЕНОСТИ И ПРЕДУЗЕТИМ КОРЕКТИВНИМ МЕРАМА 20
- ИЗДАВАЊЕ СУСПЕНЗИЈЕ ПЧЕЛАРУ УКЉУЧЕНОМ У СИСТЕМ КОНТРОЛЕ У СКЛАДУ СА ДОБРОМ ПЧЕЛАРСКОМ ПРАКСОМ 21
- ПРАВИЛА ДОБРЕ ПЧЕЛАРСКЕ ПРАКСЕ (ДПП) 22
  - 1.1 ЛОКАЦИЈА ПЧЕЛИЊАКА 23
  - 1.2 УПРАВЉАЊЕ ОПРЕМОМ И АЛАТОМ НА ПЧЕЛИЊАКУ 25
  - 1.3 ОСОБЉЕ НА ПЧЕЛИЊАКУ (*хигијена и безбедност на раду*) 27
  - 1.4 АПИТЕХНИЧКЕ МЕРЕ 28
  - 1.4i ПРЕГЛЕДИ ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА 28
  - 1.4ii ПРИПРЕМА ЗА ЗИМОВАЊЕ ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА 29
  - 1.4iii УПРАВЉАЊЕ ПРОЦЕСИМА ПРИРОДНОГ РОЈЕЊА И ГРАБЕЖИ НА ПЧЕЛИЊАКУ 29
  - 1.4iv УПРАВЉАЊЕ ВОСКОМ / САЋЕМ 30
  - 1.4v УПРАВЉАЊЕ ПЧЕЛАМА И НОВИМ ПЧЕЛИЊИМ ДРУШТВИМА НА ПЧЕЛИЊАКУ 31
  - 1.4vi УПРАВЉАЊЕ МАТИЦАМА 31
  - 1.4vii СЕЛИДБА ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА 33
  - 1.5 ПРИХРАЊИВАЊЕ ПЧЕЛА 33
  - 1.6 ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА ПЧЕЛА 35
  - 1.7 САКУПЉАЊЕ И ТРАНСПОРТ РАМОВА СА МЕДОМ (МЕДИШТА) 36
  - 2.1 ПРОСТОРИЈЕ ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА 38
  - 2.2 ХИГИЈЕНА И ОДРЖАВАЊЕ ПРОСТОРИЈА И ОПРЕМЕ ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА 40
  - 2.3 ОСОБЉЕ ПРОСТОРИЈА ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА (*хигијена и безбедност на раду*) 41
  - 2.4 ПРОИЗВОДЊА МЕДА 42
  - 2.5 ПРОИЗВОДЊА ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА 44
  - 2.5i ПОЛЕН (*поленов прах*) 44
  - 2.5ii МАТИЧНИ МЛЕЧ 45
  - 2.5iii ПРОПОЛИС 46
  - 2.5iv ПЧЕЛИЊИ ВОСАК 46
  - 2.5v ПЧЕЛИЊИ ОТРОВ 46
  - 2.6 УПРАВЉАЊЕ ТОКОМ ПРОИЗВОДА И ДОКУМЕНТАЦИЈОМ 46
- РАДНО УПУТСТВО О ХИГИЈЕНИ И БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ НА ПЧЕЛИЊАКУ 48
- ИЗЈАВА У ВЕЗИ СА РАДНИМ УПУТСТВОМ О ХИГИЈЕНИ И БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ НА ПЧЕЛИЊАКУ 49
- РАДНО УПУТСТВО О ХИГИЈЕНИ И БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ УНУТАР ПРОСТОРИЈА ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА 50
- ИЗЈАВА У ВЕЗИ СА РАДНИМ УПУТСТВОМ О ХИГИЈЕНИ И БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ УНУТАР ПРОСТОРИЈА ЗА ВАЂЕЊЕ, СКЛАДИШТЕЊЕ, ОБРАДУ И ПАКОВАЊЕ МЕДА И ДРУГИХ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА 51
- РАДНО УПУТСТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ ЖАЛБАМА 52
- ЕВИДЕНЦИЈА О ЧИШЋЕЊУ И/ИЛИ ПРАЊУ И ПО ПОТРЕБИ ДЕЗИНФЕКЦИЈИ 53
- ЕВИДЕНЦИОНИ ОБРАЗАЦ ЗА ПРЕГЛЕДЕ ПЧЕЛИЊИХ ДРУШТАВА, ПРИХРАНУ И ДРУГЕ ПЧЕЛАРСКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ 54
- ЗАПИС О ТРЕТИРАЊУ ПЧЕЛА 56
- ЕВИДЕНЦИЈА НАБАВКЕ РЕПРОМАТЕРИЈАЛА 57
- ЕВИДЕНЦИЈА СОПСТВЕНЕ ПРОИЗВОДЊЕ ХРАНЕ ЗА ПЧЕЛЕ 58
- ЕВИДЕНЦИЈА ЦЕНТРИФУГИРАЊА (ВРЦАЊА) МЕДА 59
- ЕВИДЕНЦИЈА ПАКОВАЊА МЕДА 60

Стандард квалитета "Добра пчеларска пракса" Савеза пчеларских организација Србије настао је као део пројекта СПОС-а, Европске Уније и Аустријске развојне агенције под називом "Река меда" током 2013. и 2014. године. Захваљујемо се донаторима на значајном гранту који је омогућио израду јединствене тегле за мед чланова СПОС-а и стандарда квалитета "Добра пчеларска пракса", као и на свим осталим пратећим круцијалним активностима у оквиру пројекта.

BEE G.A.P.

www.spos.info